

Kohti ekososiaalista sosiaalian työtä
- kriittinen katsaus hevosen rooliin hevosavusteisessa
toiminnassa sosiaalialalla

Sonja Lairila

2024 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

**Kohti ekososiaalista sosiaalialan työtä - kriittinen katsaus
hevosen rooliin hevosavusteisessa toiminnassa sosiaalialalla**

Sonja Lairila
Sosionomin tutkinto-ohjelma
Opinnäytetyö
2024

Sonja Lairila

**Kohti ekososiaalista sosiaalialan työtä - kriittinen katsaus hevosen rooliin
hevosavusteisessa toiminnassa sosiaalialalla**

Vuosi

2024

Sivumäärä

57

Opinnäytetyön tarkoituksena oli jäsentää hevosen roolia hevosavusteisessa toiminnassa sosiaalialalla ekososiaalisen viitekehyksen näkökulmasta. Tavoitteena oli lisätä ymmärrystä siitä, miten ekososiaalinen ajattelu voi tukea hevosavusteisen toiminnan kehittämistä sosiaalialalla. Työelämäkumppanina toimi Hevosavusteiset palvelut Kotka-Hamina, jonka toiminta perustuu hevosavusteisten palvelujen tuottamiseen. Työelämäkumppani oli kiinnostunut hevosavusteisen toiminnan kehittämisestä.

Opinnäytetyön tietoperustassa tarkasteltiin ekososiaalista viitekehystä, jossa sosiaalinen oikeudenmukaisuus täydentyy ekologisella oikeudenmukaisuudella. Opinnäytetyön menetelmänä oli kvalitatiivinen teemahaastattelu. Viittä sosiaalialan hevosavusteisen toiminnan palveluntarjoajaa haastateltiin opinnäytetyöhön heidän näkemyksistään, toiminnasta ja kokemuksista. Aineisto analysoitiin teorialähtöisen sisällönanalyysin avulla. Teorialähtöistä sisällönanalyysiä ohjasi hevosten hyvinvointia ja hevosavusteisuutta käsittelevä tutkimus.

Opinnäytetyön tuloksissa korostui hevosen vuorovaikutuksellinen merkitys asiakkaiden hyvinvoinnin tukemisessa, mutta myös tarve huomioida hevosen hyvinvointi ja eettinen kohtelu osana toimintaa. Tuloksissa näkyi ihmiskeskeisyyden painottuminen hevosavusteisessa toiminnassa sosiaalialalla. Hevosavusteisen toiminnan käytäntöihin esitetään kehitysehdotuksia, jotta toiminta olisi ekososiaalisesti kestävä ja hevosen aktiivista toimijuutta edistävää. Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää ekososiaalisesti kestävämmän hevosavusteisen toiminnan suunnittelussa sosiaalialalla.

Asiasanat: ekososiaalinen viitekehys, hevosavusteisuus, eläinavusteisuus, hevosen hyvinvointi, sosiaaliala

Sonja Lairila

Towards Ecosocial Work - a Critical Look at the Role of the Horse in Equine-Assisted-Services as Part of Social Services

Year

2024

Pages

57

The purpose of this Bachelor's thesis was to analyze the horse's role in equine-assisted activities within the social services sector from the perspective of an ecosocial framework. The goal was to increase understanding of how ecosocial thinking can support the development of equine-assisted services in social work. The partner organization for this thesis was Equine-Assisted Services Kotka-Hamina, whose activities focus on providing equine-assisted services. The partner organization is interested in developing equine-assisted activities.

The thesis examines the ecosocial framework, which complements social justice with ecological justice. Methodologically, the thesis was conducted as a qualitative study using thematic interviews. Five providers of equine-assisted services in the social sector were interviewed to gain insights into their views, practices, and experiences. The data were analyzed using theory-driven content analysis, guided by research on equine welfare and equine-assisted practices.

The findings emphasized the interactive role of the horse in supporting client well-being, as well as the need to consider the horse's welfare and ethical treatment in the service practices. The findings indicate a focus on anthropocentrism in equine-assisted social work activities. Proposals to develop equine-assisted activities ecosocially sustainably are presented. The findings of the thesis can be utilized in planning more ecosocially sustainable equine-assisted activities in the social services field.

Keywords: ecosocial framework, equine-assisted activities, animal-assisted activities, equine welfare, social services

Sisällys

1	Johdanto	9
2	Opinnäytetyön työelämäkumppani	10
3	Ekososiaalinen viitekehys sosiaalialalla	11
3.1	Ekososiaalityö sosiaalialalla historiasta nykypäivään	11
3.2	Sosiaalityö antroposentrisen kritiikin kohteena	13
3.3	Kestävä kehitys ja ekososiaalinen siirtymä	14
3.4	Ekososiaalisen viitekehysten näkökulmia.....	15
4	Hevosavusteinen toiminta sosiaalialalla	17
4.1	Hevosavusteisuuden kehittyminen sosiaalialalla	17
4.2	Hevosavusteisen toiminnan haasteet ja mahdollisuudet	18
4.3	Hevosten hyvinvointi hevosavusteisessa toiminnassa sosiaalialalla	19
5	Opinnäytetyön toteutus.....	21
5.1	Tarkoitus ja tavoite	21
5.2	Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat	21
5.3	Aineistonkeruu	24
5.4	Aineiston analyysi.....	25
5.5	Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	27
6	Tulokset.....	30
6.1	Käytännön toiminta hevosavusteisessa toiminnassa	30
6.2	Merkityksiä hevosesta hevosavusteisessa toiminnassa sosiaalialalla	31
6.2.1	Hevosen fyysisten ominaisuuksien merkitys	31
6.2.2	Hevosen merkitys tunteiden käsittelylle ja vuorovaikutukselle hevosavusteisessa työskentelyssä	32
6.2.3	Toiminnallisuuden ja toimintaympäristön merkitys hevosavusteisessa toiminnassa.....	33
6.2.4	Hevosen merkitys asiakkaan oppimiseen ja motivaatioon.....	33
6.3	Hevosen hyvinvoinnin tarkastelu ja merkitys hevosavusteisessa toiminnassa	34
6.3.1	Hevosen hyvinvointiin vaikuttavat fyysiset ja psyykkiset tekijät	34
6.3.2	Ihmisen- ja hevosavusteisen toiminnan vaikutus hevosen hyvinvointiin	35
6.4	Ihmisen ja hevosen välinen suhde hevosavusteisessa toiminnassa	36
6.4.1	Turvallisuuden ja hevosen osallistumisen merkityksiä	36
6.4.2	Antroposentrisuus hevosavusteisessa toiminnassa	37
6.5	Näkökulmia ekologiseen oikeudenmukaisuuteen	37
7	Johtopäätökset.....	39
8	Pohdinta	42
8.1	Opinnäytetyön jatkokehittäminen ja hyödynnettävyys.....	42

8.2 Ekososiaalinen siirtymä hevosavusteisessa toiminnassa sosiaalialalla	43
Lähteet	46
Kuviot.....	49
Kuvio 1. Esimerkki aineiston kategorisoinnista	50
Kuvio 2. Esimerkki aineiston luokittelusta pää-, ylä- ja alaluokkiin	50
Liitteet	51
Liite 1: Teemahaastattelurunko	52
Liite 2: Tietosuojaseloste.....	53
Liite 3: Aineistonhallintasuunnitelma	55

1 Johdanto

Globaalia ekologista kriisiä on kuvailtu myös länsimaisen sosiaalityön kriisiksi. Toisin sanoen länsimainen sosiaalityö on epäonnistunut haavoittuvimpien puolustamisessa ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden edistämässä (Närhi & Matthies 2016, 5.) Sosiaalialaa on kritisoitu siitä, ettei palvelujärjestelmä huomioi ympäristötekijöitä tarpeeksi, vaan yksilön ongelmia tarkasteltaessa keskittyy liikaa yksilön ominaisuuksiin ja käyttäytymiseen. Ekososiaalinen viitekehys pyrkii vastaamaan havaittuun ongelmaan ja ottamaan luonnon vahvemmin mukaan sosiaalityön tarkasteluun. Viitekehysten tarkkailun kohteena ovat ihmisen ja ympäristön välinen vuorovaikutussuhde sekä ekologisen ja sosiaalisen kestävyden kysymykset sosiaalialalla. (Närhi 2015, 322- 325.) Ekososiaalityön tarkastelu on lisääntynyt ekologisten ja sosiaalisten kriisien myötä (Boetto 2016, 143). Sosiaalityön tulisi, Klemmerin ja McNamaran (2019, 1) mukaan, vastata maailmanlaajuiseen ekokriisiin. Siitä johtuen on tärkeää pohtia, miten ekososiaalityö voi vahvistua sosiaalialalla ja näkyä sosionomin työssä.

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata hevosen roolia hevosavusteisessa toiminnassa sosiaalialalla ekososiaalisen viitekehysten kautta. Opinnäytetyön tavoitteena on lisätä tietoa siitä, miten ekososiaalinen viitekehys voi ohjata hevosavusteisen toiminnan kehittämistä ja näin ollen edistää hevosavusteisen toiminnan kokonaisvaltaista ymmärrystä sosiaalialalla. Opinnäytetyössä on kaksi tutkimuskysymystä. Millainen rooli hevosella on hevosavusteisessa toiminnassa sosiaalialalla? Miten ekososiaalinen viitekehys näkyy hevosavusteisessa toiminnassa sosiaalialalla?

Erilaisten menetelmien ja tukimuotojen olemassaolo on merkittävää sosionomin työssä, jotta yksilöllisiä ja asiakkaalle sopivimpia ratkaisuja voidaan löytää haastavien tilanteiden tueksi. Sosionominkin on mahdollista olla osana ekososiaalista siirtymää oman toimintansa kautta työssään. Närhi ja Matthies (2016, 9-10) mainitsevat alan kirjallisuuden tarjoavan useita esimerkkejä käytännön ekososiaalityölle kuten luonto- ja eläinavusteisuuden. Hevosavusteisuuden katsotaan siis olevan yksi ekososiaalityön ilmentymä sen ollessa osa eläinavusteisia palveluja. Eläin- tai hevosavusteisuutta ei kuitenkaan tiettävästi ole aiemmin tarkasteltu ekososiaalisen viitekehysten kautta. Oletettaessa eläinavusteisuuden olevan ekososiaalisen viitekehysten mukaista toimintaa, on oleellista tutkia, miten se asettuu viitekehykseen.

Eläinavusteisuuden hyödyntäminen on viime vuosina lisääntynyt, mutta alan vaikuttavuudesta on vain vähän kotimaista tutkimusta eikä yhtenäisiä laatukriteerejä vielä ole.

Eläinavusteisuutta sovelletaan esimerkiksi sosiaalisessa kuntoutuksessa, kehitysvammaisten ja ikäihmisten parissa, lasten- ja nuorten kanssa tehtävässä työssä sekä osana päihde- ja

mielenterveyspalveluja. Muunlaisia pidetään kuntoutumista tehostavana tekijänä niiden edistäessä esimerkiksi sitoutumista ja motivaatiota. (Lipponen ym. 2022, 2-6) Eläinavusteiset palvelut toimivatkin yhtenä vaihtoehtoisena tukimuotona sosiaalialalla. Näin ollen sen ymmärtämistä kokonaisvaltaisesti tulisi myös pyrkiä lisäämään, jotta laadukkaan eläinavusteisen toiminnan tuottaminen olisi mahdollista sosionominkin työssä ja osana ekologiseen kriisiin vastaamisessa.

Kiinnostukseni opinnäytetyön aihetta kohtaan on syntynyt taustastani hevosten hyvinvointityön parissa. Vuodesta 2018 olen tehnyt yhteistyötä kansainvälisen säätiön, MiMer Centren kanssa. MiMer Centre on työskennellyt hevosavusteisen toiminnan kehittämisen puolesta yli kymmenen vuoden ajan keskittyen hevosten hyvinvoinnin, etiikan ja ihmiskeskeisyyden huomioimiseen alalla. Hevosavusteisuuden yleistyessä osana sosiaalialan palveluja, minua on kiinnostanut sen soveltaminen sosionomin työssä. Hevosavusteisuudella pyritään lisäämään ihmisten hyvinvointia, mutta kriittinen eettis-ekologinen näkökulma jää usein uupumaan toiminnan vaikutuksia tarkasteltaessa. Aihe on tärkeä, koska hyvinvoinnin tuottaminen mahdollisesti pahoinvoivan muunlaisen kustannuksella on eettisesti arveluttavaa ja ekologisesti kestämatöntä. Voiko toiminta olla aidosti hyvinvointia tuottavaa, jos kaikkien siihen osallistuvien osapuolien hyvinvoinnista ei huolehdita aidosti?

Toteutukseltaan opinnäytetyö on tutkimuksellinen. Työelämäkumppanina opinnäytetyössä toimii hevosavusteisten palveluiden tuottaja Hevosavusteiset palvelut Kotka-Hamina (<https://www.hevosavusteinen.fi/>). Opinnäytetyössä tutkitaan ilmiötä, jota ei ole aiemmin tiettävästi tästä näkökulmasta tutkittu ja näin ollen opinnäytetyö pyrkii lisäämään ymmärrystä aiheesta. Opinnäytetyö toteutetaan laadullisena tutkielmana teemahaastatteluja hyödyntäen. 'Eläin' on korvattu opinnäytetyössä termillä 'muunlajinen', pyrkien häivyttämään antroposentristä ja dualistista maailmankuvaa, jossa ihminen näkee itsensä erillisenä eläimestä ja näin ollen vahvistaen ekososiaalista siirtymää rakenteellisella tasolla.

2 Opinnäytetyön työelämäkumppani

Opinnäytetyön työelämäkumppani Hevosavusteiset palvelut Kotka-Hamina toimii Etelärinteen tilalla, maaseudulla Haminassa. Yritys tarjoaa pääsääntäisesti hevosavusteisia palveluja, mutta sisällyttää toimintaansa myös muuta eläinavusteisuutta toimintaan asiakkaiden tarpeiden mukaan räätälöitynä. Tilalla asuvia muunlaisia hevosten lisäksi ovat kanit, kissat, kanat ja kukot. Toiminnassa myös ympäröivä luonto on olennainen osa palveluja ja sitä hyödynnetään aktiivisesti asiakaskohtaamisissa.

Tilalla tarjotaan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia tukevia palveluita hevosten kanssa sekä yksilöohjauksessa, että pienryhmissä. Toiminnan luonne on tavoitteellista ja

kokemuksellista, jonka kautta esimerkiksi sosiaaliset ja vuorovaikutustaidot, tunneilmaisu, keskittymiskyky ja vastuuntunto voivat vahvistua. Toiminta ei ole terapiaa tai kuntoutusta, mutta se voi olla terapeutin ja voimaannuttava kuntoutuksen tukipalvelu. Palveluja tarjotaan esimerkiksi lastensuojelun sekä mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asiakkaille.

Hevosavusteiset palvelut Hamina-Kotka:n palvelut perustuvat palveluntarjoajan mukaan laadukkaan, eettisen ja kestävä kehityksen mukaiselle toiminnalle. Tilalla asuvien ja toiminnassa mukana olevien eläinten hyvinvoinnista huolehditaan lajityypilliset tarpeet huomioiden. Yritys noudattaa vastuullisuuden ja kestävä kehityksen periaatteita huomioiden hiilijalanjälkeään ja mahdollisuuksien mukaan tekemällä tarvehankintoja lähituottajilta. Turvallisuus huomioidaan toiminnassa monitasoisesti: fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti. Toiminta Hevosavusteiset palvelut Hamina-Kotka:ssa perustuvat ohjaajan, asiakkaan, hevosten, muiden eläinten ja luonnon väliselle yhteistyölle, jossa toiminnassa mukana olevat muunlaiset nähdään aktiivisina toimijoina ja mahdollistajina.

Yhteistyö opinnäytetyöntekijän ja työelämäkumppanin välillä syntyi kansainvälisen yhteistyöprojektin kautta, jossa opinnäytetyöntekijä toimi projektipäällikkönä. Projekti koski hevosavusteisuutta, luovia menetelmiä ja villiinnyttämistä. Työelämäkumppani ilmaisi kiinnostuksensa edellä mainittua projektia kohtaan, jonka kautta yhteistyösuhde syntyi opinnäytetyöhön. Työelämäkumppani osoitti kiinnostusta opinnäytetyötä kohtaan sen koostuessa samankaltaisista teemoista kuin yllä mainittu kansainvälinen projekti. Tämän seurauksena yhteistyösopimus opinnäytetyöntekijän ja työelämäkumppanin välillä solmittiin.

Työelämäkumppani on kiinnostunut kehittämään hevosavusteisia palveluja ja toimintaa sekä edistämään toiminnassa mukana olevien eläinten asemaa. Työelämäkumppani voi hyödyntää opinnäytetyön tuloksia tulevaisuuden toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä. Hevosavusteista toimintaa on tutkittu lähinnä ihmisen näkökulmasta ja tutkitut vaikutukset koskevat myös lähinnä ihmisiä, muttei toiminnassa mukana olevia hevosia (Rankins, McKeever & Malinowski 2023). Siitä johtuen hevosen roolin jäsentäminen voi lisätä kokonaisvaltaista ymmärrystä hevosavusteisesta toiminnasta ja näin ollen lisätä ymmärrystä toiminnan kehittämiseen. Työelämäkumppani toimii opinnäytetyön hyödyntäjätahona opinnäytetyöntekijän ja työelämäkumppanin jakamien intressien ja tulevaisuuden kehittämistoiveiden vuoksi.

3 Ekososiaalinen viitekehys sosiaalialalla

3.1 Ekososiaalityö sosiaalialalla historiasta nykypäivään

Sosiaalityö viittaa niin akateemiseen tieteenhaaraan, tutkimustietoon perustuvaan ja käytännönläheiseen ammattin sosiaalijärjestelmässä kuin sosiaaliin liikkeisiin, jotka ovat

sitoutuneet ihmisten hyvinvoinnin edistämiseen. Usein sosiaalityön asiakaskunnan keskiössä ovat haavoittuvat, sorretut ja köyhyydessä elävät. Sosiaalityön tarkoituksena on olla myötävaikuttajana sosiaalisessa muutoksessa, -yhteenkuuluvuudessa ja voimaantumisessa. Sosiaalinen oikeudenmukaisuus, ihmisoikeudet, kollektiivinen vastuu ja erilaisuuden kunnioitus ovat keskeisiä arvoja sosiaalityölle. (Stamm, Ranta-Tyrkkö, Matthies & Närhi 2024, 177-178.) Sosiaalityötä on kritisoitu sen olemuksen, ajattelun ja toimintatapojen ristiriitaisuudesta (Boetto 2017, 49). Ekososiaalityö tunnistaa sosiaalityön syntyneen modernistisista, industrialistisista ja kapitalistisista juurista, jotka olettavat ihmisen olevan luonnon yläpuolella eikä sen kanssa yhdenvertainen ja siitä aidosti riippuvainen.

Ekososiaalityö on sosiaalityön uudehko viitekehys, jonka pääpainona on jäsentää ihmisten ja luonnon sopuisaa yhteiseloä. Sosiaalityöllä on ollut tapana sopeutua ajan henkeen ja vastata ajan vaatimuksiin. Näin ollen ekososiaalityö on kasvanut viime vuosien aikana vastaten ajankohtaiseen ekokriisiin. (Wang & Altanbulag 2022, 2.) Ekososiaalityön juuret ulottuvat 1960- ja 1970-luvuille, jolloin modernin ajan haasteet energia- ja ilmastokriiseistä monikulttuurisuuteen ja ihmisoikeuskriiseihin olivat pinnalla. 1980-luvun loppupuolella kestävän kehityksen aate sai alkunsa ja jotkin sosiaalityön tutkijat alkoivat huomioida ympäristön ongelmia suhteessa sosiaalityöhön sekä integroimaan syväekologian ja ekosysteemiteorian ajatuksia sosiaalityön kentälle. (Wang & Altanbulag 2022, 3.)

Ekososiaalityö eroaa sosiaalityön vanhasta paradigmasta, jossa keskitytään ihmiskeskeisesti yhteiskuntajärjestelmiin ja sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen. Ekososiaalityön tarkoituksena on ulottaa työn harjoittaminen myös luontoon ihmisten lisäksi. (Wang & Altanbulag 2022, 3.) Ekososiaalityön pohajana on ymmärrys siitä, että ihminen on osa luontoa. Ekososiaalityön tarkoituksena on viedä eteenpäin ekososiaalisen paradigman muutosta sosiaalityössä. (Ranta-Tyrkkö & Närhi 2021, 610.) Ranta-Tyrkkö ja Närhi (2021, 611) ajattelevat sellaisen sosiaalityön, joka rajaa ekologiset ongelmat oman asiantuntijuutensa ulkopuolelle ja ohittaa luontokadon sekä muiden eriarvoisuuksien välisen yhteyden, olevan analyttisesti keinoä.

Wangin ja Altanbulagin (2022, 5) mukaan ekososiaalityö laajentaa perinteisen sosiaalityön arvoja neljällä tavalla. Ensimmäinen on ekologisen oikeudenmukaisuuden ja kestävyuden periaate, joka ulotetaan sosiaalityöhön. Toinen arvo on luonnon ja ihmisten harmonisen yhteiselon periaate, joka sisällyttää luonnon subjektiivisuuden pelkän ihmisen subjektiivisuuden lisäksi tarkastelun kohteeksi. Kolmas arvo ulottaa ympäristöoikeudenmukaisuuden ja vihreän kehittämisen osaksi sosiaalityön kenttää. Neljänneksi ekososiaalityön arvoksi katsotaan kulttuurinen- ja ekologinen voimaantuminen. Sillä tarkoitetaan kulttuuristen ja ekologisten tekijöiden integroimista osaksi yksilöiden kanssa tehtävää sosiaalityötä. Toisin sanoen kulttuurin ja luonnon rooli yksilön elämässä nähdään mahdollisesti suurena vaikuttajana. Näin ollen ekososiaalityö puoltaa ympäristön ylikulutusta ja ekologista rappeutumista

vähentävää toimintaa ja edistää ympäristöä suojelevaa toimintaa sekä kannustaa luonnon ja ihmisen väliseen harmoniseen yhteiselo. (Wang & Altanbulag 2022, 6.)

Ekososaalityö on Stamm ym. (2024, 179) määrittelemänä sosiaalityötä, joka rakennetaan oletukselle, jossa ihminen on osa luontoa, riippuvainen luonnosta ja maapallon elämästä. Näin ollen ihmisen vastuulla on suojella ja vähintäänkin olla liioin vahingoittamatta ekosysteemien herkkää tasapainoa ja muita komplekseja toisiinsa yhteydessä olevia systeemejä, joista elämä maapallolla on riippuvainen (Stamm ym. 2024, 179). Käytännöllisellä tasolla ekososaalityö tunnistaa vahvan yhteyden sosiaalisten ja ympäristön ongelmien välillä marginalisoitujen ryhmien usein kärsiessä epäoikeudenmukaisuudesta ympäristössään ja sosiaalisesti. Ekososaalinen viitekehys tuo sosiaalisen ja ympäristöön liittyvät ulottuvuudet yhteen, jolloin luonto ja muunlaiset voidaan nähdä voimaannuttavana resurssina. Käytännössä esimerkiksi luonto- ja eläinavusteinen toiminta voi olla edellä mainittujen ilmentymä. (Stamm ym 2024, 180.)

3.2 Sosiaalityö antroposentrisen kritiikin kohteena

Ihmiset ovat omaksuneet oikeuden anastaa luonnonvarat itselleen ja oikeuttaneet muunlajisten hyväksikäytön. Ihmisen asettamista luonnon ja muunlajisten yläpuolelle keskittyen ihmisen oikeuksiin voidaan kutsua antroposentrismiksi. Antroposentrisen paradigma olettaa, että ihminen on erillinen luonnosta, mikä oikeuttaa sen hallitsemisen ihmiselle. (Helne & Hirvilammi 2017, luku 3.)

Elämme antroposentrisen paradigman aikaa. Antroposentrismi tarkoittaa ihmiskeskeisyyttä ja paradigma kuvaa niitä uskomuksia, joiden mukaan maailman ajatellaan toimivan (Hirvilammi & Helne 2014, 2161). Ranta-Tyrkkö ja Närhi (2021, 609-610) argumentoivat sosiaalityön olevan sosiaalinen liike ja tieteenhaara sosiaaliturvajärjestelmän lisäksi, jonka tarkoituksena on suojella köyhiä ja haavoittuvia sekä edistää sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Tutkijat kuitenkin kritisovat sosiaalityön antroposentristä luonnetta, joka ymmärtää ympäristön sosiaalisena, fyysisenä ja kulttuurisena, muttei luonnollisena ympäristönä.

Boetto (2016, 140-142) argumentoi sosiaalityön perustan rakentuneen modernismille, joka puolestaan on rakentunut maapallon resurssien kestäättömälle käytölle ja näkemykselle luonnon ja ihmisen erillisyydestä. Sosiaalityön juuret ovat Bozalekin ja Peasen (2021, 1) mukaan liberalistisissa aatteissa, jotka korostavat autonomiaa, itsemääräämisoikeutta ja yksilön vastuuta. Ihmisyys nähdään, kirjoittajat lisäävät, muusta maailmasta erillisenä eikä niinkään laajempaan luontoon yhteydessä olevina. He jatkavat, miten ideaali liberaali-ihminen on esitetty valkoisena, heteroseksuaalisena ja kykeneväisenä nuorena miehenä. Ihmisoikeuksien väitetään näin ollen, Bozalekin ja Peasen (2021, 1) argumentoimana,

kuuluvan toisille ihmisryhmille, muttei toisille. Tämän johdosta, kirjoittajat jatkavat, alistamisen ja sorron kulttuuri voi kukoistaa sekä ihmisten, että muunlajisten keskuudessa.

Fyysisen ympäristön tärkeyden tunnustaminen on ollut läsnä sosiaalityön alusta asti. Ihmisen rakentamat ympäristöt, sosiaalinen-, kulttuurinen- ja taloudellinen ympäristö ja niiden vaikutus yksilöihin ovat olleet sosiaalityön ytimessä. Sen sijaan luonnollinen ympäristö on jäänyt vähemmälle huomiolle. (Stamm ym. 2024, 178-179.) Närhi ja Matthies (2016, 9) mainitsevat sosiaalityön saaneen kritiikkiä siitä, että ympäristöoikeudenmukaisuutta on käsitelty hyvin antroposentrisestä näkökulmasta tarkastellen ympäristöä lähinnä ihmisen hyödykkeen roolissa. Ekososiaalinen muutos vaatii antroposentrisyydestä luopumista ja muunlajisten näkökulman ja oikeuksien huomioimista (Närhi & Matthies 2016, 9). Hirvilammen ja Helnen (2014, 2163) mukaan relationaalisen ajattelun mukainen syvä kiintymys ympäröivään luontoon on mahdollista vain, jos näemme itsemme yhdenvertaisina suhteessa muihin eläviin ja vältämme luonnon alistamista sekä hallitsemista. Ihmisten ollessa yhdenvertaisessa yhteydessä kaikkeen ympäröivään, ihmiset ovat itse ekosysteemejä. Näin ollessaan ihmiset ovat todennäköisemmin väkivallattomia ja pyrkivät suojelemaan muunlajisten ekosysteemejä. (Hirvilampi & Helne 2014, 2163.)

Durning (1995, Besthorn & Pearson McMillen 2002, 228 mukaan) argumentoi sosiaalityön voivan olla myötävaikuttajana sekä ihmisten, että luonnon hyväksikäytön ja vaurioittamisen rakenteiden hävittämisessä. Käytännössä Besthornin ja Pearson McMillenin (2002, 228) mukaan yllä mainittu voi tarkoittaa esimerkiksi keskusteluja, yhteisön kokoontumisia, taidetta, musiikkia, tanssia, kirjallisuutta ja kokemuksia luonnossa.

3.3 Kestävä kehitys ja ekososiaalinen siirtymä

Matthies (2017, luku 2) tuo esiin, miten yhteiskunnan halutessa ekososiaalista siirtymää, tulee yhteiskunnan tunnistaa sekä taloudellisten että ympäristötekijöiden syvälle ulottuvat sosiaaliset vaikutukset. Ekososiaalista siirtymää on Matthiesin (2017, luku 2) mukaan kutsuttu tarvittavaksi paradigman muutokseksi, jossa vähennetään luonnonvarojen käyttöä ja pyritään oikeudenmukaisuuteen vaurauden sekä energian jakamisessa.

Helne ja Hirvilampi (2017, luku 3) argumentoivat jatkuvan talouskasvun johtaneen lämpenevän ilmaston, saastuneiden vesien, luonto- ja lajikadon lisäksi ihmisten ja muunlajisten kärsimykseen. He jatkavat, miten myös kasvuorientoitunut teknokratia on vaikuttanut haitallisesti sosiaalisiin suhteisiin. Liiallinen talouteen keskittyminen ja luonnosta erkaantuminen, Helnen ja Hirvilammen (2017, luku 3) mukaan johtanut ihmisen relationaalisen luonteen väheksymiseen, jossa ihmisen suhteet itseen, toisiin, luontoon ja muunlajiin ovat unohdettuja. Kuitenkin, kirjoittajat lisäävät, relationaalisuus on

kestävyyden ja sosiaalityön kannalta äärimmäisen tärkeää. Becker (2006, Helnen & Hirvilammen 2017, luku 3 mukaan) ehdotti, että ‘homo economicus’ tulisi korvata ‘homo ecologicuksella’. Helne ja Hirvilampi (2017, luku 3) haluaisivat vielä täydentää ‘homo ecologicuksen’ ‘homo iunctus’ -käsitteellä, eli “yhteydessä olevalla ihmisellä”, jotta ihmisen relationaalisuus korostuisi tarpeeksi. Relationaalisuus on keskinäistä riippuvuutta ja yhteyttä (‘interconnectedness’). Toisin sanoen ihmisen hyvinvointi on myös riippuvainen yksilön, toisten yksilöiden ja luonnon välisistä suhteiden laaduista. Relationaalisuus nähdään tärkeänä kestävyiden osa-alueena, jossa toiseus voidaan nähdä osana meitä, jolloin olemme myös vastuussa toiseuden hyvinvoinnista oman hyvinvointimme lisäksi. Relationaalisuuden kokeminen vaikuttaa siihen, miten vastuunkanto näyttäytyy yksilölle. Esimerkiksi luonnon ja ihmisen keskinäisen riippuvuuden sisäistäminen vaikuttaa ympäristöstä huolehtimiseen. (Helne & Hirvilampi 2017, luku 3.)

Kestävän kehityksen ytimessä on Närhen (2015, 322) mukaan luonnon ja ihmisen välisen tasapainon löytyminen. Keskeistä puolestaan sosiaalityölle on ihmisen ja tämän ympäristön välisen suhteen jäsentäminen. Ihminen on osa ympäristöään ja sen vaikutuksen alaisena kuin myös ympäristö ihmisen vaikutuksen alla. (Närhi 2015, 322.) Kestävän siirtymän kvantitatiivisiksi osiksi voidaan laskea Matthiesin (2017, luku 2) mukaan esimerkiksi taloudellinen tasa-arvo, terveys, köyhyyden vähentäminen, naisten mahdollisuudet koulutukseen ja tuloihin. Sen lisäksi yhteisöjen osallisuuden, demokratisoinnin ja huolenpidon haavoittuvia ryhmiä kohtaan katsotaan olevan osana ekososiaalista siirtymää (Matthies 2017, luku 2). Ekososiaalityö pyrkii edesauttamaan perusteellisen ja oikeudenmukaisen kestävä kehityksen siirtymän ja ekososiaalisen paradigman omaksumisen niin sosiaalityössä kuin laajemmin yhteiskunnassa. Sen tarkoituksena on luoda syvempi ja uudistettu lähestymistapa kestävyteen sosiaalityössä, joka sisältää omien näkökulmien kriittistä tarkastelua ja ihmisen paikan uudelleen asettamista suhteessa laajempaan luontoon. (Stamm ym. 2024, 179.)

3.4 Ekososiaalisen viitekehyksen näkökulmia

Ekososiaalisen viitekehyksen teoriapohja on monitieteellinen. Se koostuu esimerkiksi sosiologian, psykologian, antropologian, ekologian, filosofian ja yhteiskuntatieteiden teorioista. (Wang & Altanbulag 2022, 6.) Ekososiaalityössä on paljon yhtäläisyyksiä kriittisten, rakenteellisten, alkuperäisten ja feminististen lähestymistapojen kanssa niiden kaikkien jakaessa kiinnostuksen ymmärtämään ihmistä ympäristössään ja valtasuhteiden dynamiikkaa (Ranta-Tyrkkö 2021, 611). Esimerkiksi anti-oppressiivinen näkökulma ja intersektionaalisuus ohjaavat ekososiaalityötä. Anti-oppressiivinen näkökulma pohtii rakenteellisia epäyhdensuhteiden ilmenemismuotoja kuten esimerkiksi sukupuolta, luokkaa, rotua, ikää, kehoa ja kulttuuria. Anti-oppressiivinen näkökulma selittää muun muassa epätasavertaisen

suhteiden ilmenemistä. Ekososiaalityön tulisikin puuttua epätasavertaisiin suhteisiin ja edistää ekologista kestävyyttä ja ympäristöoikeudenmukaisuutta. Intersektionaalisuus puolestaan keskittyy vielä anti-oppressiivisuutta intensiivisemmin tarkastelemaan sitä, miten rotu, luokka ja sukupuoli toimivat pohjana eriarvoisten suhteiden muodostumiselle. (Wang & Altanbulag 2022, 6.)

Yllä mainitun lisäksi ekokriittisyys ja systeemiteoria ovat tyypillisiä teoreettisia viitekehyksiä ekososiaalista näkökulmaa tarkasteltaessa. Systeemiteoreettisessa viitekehyksessä ihmisen hyvinvoinnin tärkeänä osatekijänä nähdään hänen sosiaalinen ympäristönsä. Viitekehys tarkastelee ihmistä ja hänen ympäristöään kokonaisvaltaisesti, eri osien suhteita korostaen. Besthorn ja Pearson McMillenin (2002, 222-223) mukaan systeemiteoreettista lähestymistapaa ekososiaalityöhön on kritisoitu sen yksilökeskeisyydestä. Yksilökeskeisyyden on ajateltu, tutkijoiden mukaan, mahdollisesti painottuvan poliittisten päätösten seurauksena, jotka lähinnä tukevat yksilökeskeisiä menetelmiä. Sen lisäksi, tutkijat mainitsevat, systeemiteorian erkaannuttavan ihmisen laajemmasta luonnosta. Ekokriittinen lähestymistapa puolestaan kritisoi länsimaista, modernia, jatkuvaan talouskasvuun perustuvaa yhteiskuntamallia, jossa luontoa ja ihmisiä hyväksikäytetään voiton maksimoimiseksi (Besthorn & Pearson McMillen 2002, 223).

Boetton (2017, 49-50) mukaan ekososiaalityötä on pyritty hahmottamaan eri termien kautta kuten esimerkiksi vihreänä sosiaalityönä, ympäristösosiaalityönä ja ekososiaalityönä. Kaikkien edellä mainittujen tarkoituksena on kuitenkin korostaa luonnon roolia ja sen tärkeyttä suhteessa ihmiseen. Dominelli (2013, 16) mukaan vihreä sosiaalityö tunnistaa valtasuhteiden vaikuttavan vuorovaikutukseen ja, miten huolenpidon etiikka, jossa ihmiset huolehtivat toisistaan ja ympäristöstään kestävästi taaten kaikkien eliöiden selviytymisen, on osa vihreää sosiaalityötä. Sen lisäksi, Dominelli (2013, 17) mainitsee vihreän sosiaalityön olevan kriittinen nykyaikaista, neoliberalia kapitalismia ja kuluttamista kohtaan sen hyväksikäyttäessä ympäristöä ja ihmisiä. Dominelli (2012, Dominelli 2013, 17 mukaan) määrittelee vihreän sosiaalityön holistiseksi sosiaalityön käytännöksi, joka perustuu ihmisten, kasvien ja muiden eläinten vuorovaikutussuhteille niiden ympäristöissään sekä sosio-ekonomisen ja fyysisen ympäristön vuorovaikutukselle sekä ihmistenvälisille käyttäytymismalleille, jotka painottavat sekä ihmisten, että planeetan hyvinvointia. Vihreä sosiaalityö tarttuu ympäristön ja ihmisten välisiin epäoikeudenmukaisuuksiin edistämällä rakenteellisen epätasa-arvon vähenemistä. (Dominelli 2013, 18-19.)

Ekofeminismi ja syväekologia pyrkivät sosiaalityön siirtyvän antroposentrismistä ekosentrismiin, dualismista holismiin, yksilöstä yhteisöön ja kehityksestä hyvinvointiin (Klemmer & McNamara 2019, 6). Ekofeminismi tarkastelee ihmisen ja luonnon välistä suhdetta keskittyen sarron kohteisiin ja niistä johtaviin vaikutuksiin yksilöön, talouteen, politiikkaan ja ympäristöön (Besthorn & Pearson McMillen 2002, 223). Ekofeminismissä naisten sortamisen ja

luonnon sortamisen välillä nähdään yhteys. Naisten ja luonnon sortamisen katsotaan johtavan dualistisesta valta-asetelmasta, jossa ihmisen ja luonnon välille asetetaan selvä raja, jonka yläpuolella ihminen on. Ekofeministien tavoitteena on luoda uudenlainen normi ihmisen ja luonnon väliselle suhteelle, jossa myötätuntoa ja ihmisen sekä luonnon välistä yhteyttä korostetaan. (Besthorn & Pearson McMillen 2002, 224-226.) Syväekologian puolestaan loi 1970-luvun alussa vaikuttanut Arne Naess ja se on saanut vaikutteita kriittisestä- sekä postmodernista teoriasta. Syväekologia pyrkii tarttumaan ekologisen teorian pinnallisuuteen, rajallisuuteen ja antroposentrisyyteen. Syväekologit ajattelevat ihmisten vieraantuneen luonnosta ihmisten valheellisen käsityksen vuoksi, jossa ihminen ajattelee olevansa luonnon yläpuolella. (Klemmer & McNamara 2019, 4.)

Yksi keskeisistä ajatuksista eri suuntauksien kautta ekososiaalista viitekehystä tarkasteltaessa on huomioida ihmisoikeuksien ja sosiaalisten oikeuksien lisäksi ekologinen oikeudenmukaisuus. Ekologinen oikeudenmukaisuus kyseenalaistaa ihmiskeskeisyyden paradigman ja ekologisesti kestävämmän sekä epätasa-arvoisen luonnonvarojen ja elinmahdollisuuksien jakautumisen. Ekososiaalinen viitekehys ei siis erota ihmisyyttä luonnosta vaan näkee ne toisiinsa vaikuttavina osina, jotka ovat aina vuorovaikutussuhteessa toisiinsa. Näin ollen sosiaalityön tulisi myös huomioida ekologiset aspektit vahvemmin. (Närhi 2015, 322-324.) Ekologinen oikeudenmukaisuus on ympäristöoikeudenmukaisuuden laajentuma, joka käsittää syväekologisen näkökulman oikeudenmukaisuudesta ja yhdenvertaisuudesta. Ekologisen oikeudenmukaisuuden sanotaan huomioivan muut elävät organismit ympäristöoikeudenmukaisuutta laajemmin. Ympäristöoikeudenmukaisuutta on puolestaan kritisoitu ihmisenäkökulman korostamisesta suhteessa ympäristöön. (Boetto 2017, 58.)

4 Hevosavusteinen toiminta sosiaalialalla

4.1 Hevosavusteisuuden kehittyminen sosiaalialalla

Eläinavusteisuus terminä kuvaa mitä tahansa toimintaa, jossa eläimet ovat mukana ja jonka tarkoituksena on ihmisen fyysisen-, psyykkisen-, ja/tai sosiaalisen toimintakyvyn parantuminen. Hevosavusteinen toiminta on yksi eläinavusteisuuden muodoista. Tutkimuksissa on todettu hevosavusteisuuden olleen vaikuttavaa esimerkiksi ahdistuksen, masennuksen ja autismin kirjon hoidossa. (Mendonça, Bienboire-Frosini, Mengue, Leclercq, Lafont-Lecuelle, Arroub, & Pageat 2019, 2.) Suomessa hevosten mukana oleminen erilaisissa kuntoutus- ja terapiamuodoissa on alkanut 1970-luvulla vammaisratsastuksen parissa fyysisen kuntoutuksen näkökulmasta. 1990-luvun alussa Suomessa aloittivat ensimmäiset Kela-korvauksen piiriin kuuluvat ratsastusterapeutit, joiden toiminnassa keskeistä oli fyysisen kuntoutuksen lisäksi psyykkisen- ja sosiaalisen toimintakyvyn parantuminen. 2000-luvulla hevosavusteisuus alkoi

löytämään uusia muotoja, joissa korostettiin syrjäytymisen ehkäisyä, sosiaalisen hyvinvoinnin tukemista, sosiaalipedagogista viitekehystä, tunteiden hallintaa ja sosiaalista vuorovaikutusta. 2010-luvulla hevoset olivatkin jo mukana psykoterapiassa, ennaltaehkäisevässä työssä, avohuollon tukena, toimintakyvyn ylläpidossa, vanhustyössä sekä lastensuojelussa. (Laine, Laitinen, Mäki-Tuuri & Raento 2015, 43-44.)

Vuonna 2004 perustettiin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan harjoittajien yhdistys.

Sosiaalipedagoginen viitekehys on nykyään yksi Suomen tunnetuimmista hevosavusteisen toiminnan viitekehyksistä. (Laine, Laitinen, Mäki-Tuuri & Raento 2015, 44.)

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan toiminnan tuottajia on tällä hetkellä 146, joista noin 25% on taustaltaan sosionomeja (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry 2024).

(Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on orientaatio, joka ohjaa tarjottavaa palvelua (Okulov 2019, 18). Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tarkoitus on tukea hyvinvointia, toimia ennaltaehkäisevänä toimintana tai sosiaalisena kuntoutusmuotona (Hämäläinen & Koistinen 2019, 11). Siinä painotetaan yhteisöllisyyttä, elämyksellisyyttä ja toiminnallisuutta. (Laine, Laitinen, Mäki-Tuuri & Raento 2015, 44). Sen lisäksi sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa painotetaan dialogisuutta. Hevosen rooli nähdään myös tärkeänä dialogisuuden osana toiminnassa. (Lipponen & Vehmasto 2019, 80.) Osallisuudella ja toimijuudella on iso rooli sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. Toimijuuden ja osallisuuden vahvistaminen kuuluvat olennaisesti toiminnan sisältöön. (Nivala & Rynänen 2019, Lipponen & Vehmaston 2019, 10 mukaan.) Kela-korvauksia sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta ei saa, mutta se voi olla korvattavaa avohuollon tukitoimintaa osana kuntoutusta tai lastensuojelua. (Laine, Laitinen, Mäki-Tuuri & Raento 2015, 44.)

4.2 Hevosavusteisen toiminnan haasteet ja mahdollisuudet

Ferlazzon, Fazion, Cravanan ja Medican (2023, 17) katsauksen mukaan hevosavusteinen toiminta ja sen vaikuttavuus sen eri muodoissaan on yleisesti hyväksytty. He kuitenkin korostavat, että ajankohtainen haaste on ymmärtää millainen hevosavusteinen toiminta on soveltuvuudeltaan parasta eri tarpeiden ja ihmisryhmien kohdalla. Hevosta on Laineen, Lairisen, Mäki-Tuurin ja Raenton (2015, 42) mukaan ominaisuuksiltaan pidetty sopivana kuntoutus- ja terapiaeläimenä. Kirjoittajien mukaan hevonen on sosiaalinen laumaeläin, joka reagoi ihmiseen herkästi ja sen koon puolesta voi hevonen herättää kunnioitusta sekä harkintaa toiminnassa. Kirjoittajat mainitsevat myös ison eläimen hallitsemisen voivan johtaa itsetunnon kohenemiseen. Tutkimuksissa itsetietoisuuden parantuminen on myös todettu yhdeksi hevosavusteisuuden vaikutuksista. Hevoset ovat erittäin herkkiä eläimiä ja vastaavat välittömästi kehonkieleen, mikä puolestaan auttaa fasilitoijaa havainnoimaan ja tulkitsemaan asiakkaan toimintaa ja emootioita. (Ferlazzo, Fazio, Cravana & Medica 2023, 17.) Laineen,

Laitisen, Mäki-Tuurin ja Raenton (2015, 43-44) katsauksessa suomalaiseseen hevoavusteiseen toimintaan korostuu hevosavusteisuuden elämyksellisyys.

Laine, Laitinen, Mäki-Tuuri ja Raento (2015, 45) tuovat katsauksessaan ilmi hevosavusteisen alan haasteita. Heidän mukaan alan koulutus, toteutus ja laatu on vaihtelevaa, koska vakiintuneita käytäntöjä ei vielä ole. Sen lisäksi, kirjoittajat lisäävät, alan teoriapohja on puutteellinen ja monelta toiminnan harjoittajalta puuttuu kriittistä tutkimusosaamista. Toimintaa harjoitetaan tällä hetkellä lähinnä vain projektiluontoisesti.

Laineen, Laitisen, Mäki-Tuurin ja Raennon (2015, 51) toteuttaman hevosten hyvinvointia koskevan kyselyn vastaajista vain kaksi 118:sta oli huolestunut hevosten hyvinvoinnista hevosavusteisessa toiminnassa. Kieson ja Abramson (2016, 2) puolestaan huomauttavat, että hevosavusteisen toiminnan tutkimuksessa ollaan lähinnä keskitytty ihmishäkökulmaan, mutta hevosen käyttäytymistä tarkastelevaa tutkimusta ei juuri ole. Kahdeksan vuotta sitten Kiesonin ja Absamsonin (2016, 2) tutkimuksen julkaistuttua, standardisoitua tapaa tulkita hevosen käyttäytymistä hevosavusteissa toiminnassa ei vielä ollut. Tällä hetkellä edellä mainitun tutkimuksen takana oleva Emily Kieson ja hänen kollegansa Christine Rudd kuitenkin parhaillaan työstävät tutkimustaan tarkoituksenaan tuottaa työkalu, joka voisi toimia hevosavusteisen toiminnan hyvinvointivaikutusten mittarina sekä ihmisten että hevosten hyvinvoinnin näkökulmista (Equine International 2024).

4.3 Hevosten hyvinvointi hevosavusteisessa toiminnassa sosiaalialalla

Ihmisen toimintaa hevosten kanssa on alettu kyseenalaistaa ja pyrkimykset antroposentrisestä maailmankuvasta post-humaanimpaan, hevoset subjekteina näkevään käsitykseen, on johtanut tutkijoiden kiinnostukseen tarkastella hevosten roolia nykyaikana (Koski & Spännäri 2024, 2). Hevosavusteisten palveluiden kentällä hevosen hyvinvointinäkökulma kiinnostaa toimijoita ja tutkijoita yhä enemmän (Rankins, McKeever & Malinowski 2023). Rankinsin, McKeeverin ja Malinowskin (2023) toteuttaman kartoittavan katsauksen mukaan monet hevosavusteisten palveluiden vaikuttavuutta tarkastelevista tutkimuksista ovat kuitenkin hyvin pieniotoksisia, tuloksiltaan vakuuttamattomia sekä rajallisesti vertailukelpoisia. Sen lisäksi, kirjoittajien mukaan, suurin osa tutkimuksista keskittyy toiminnan vaikutuksiin ihmisissä, mutta ei hevosissa. Hevosten hyvinvointi hevosavusteisessa toiminnassa on kuitenkin tärkeää esimerkiksi toiminnan turvallisuuden kannalta (Rankins, McKeever & Malinowski 2023).

Laine, Laitinen, Mäki-Tuuri ja Raento (2015, 42) toteavat myös kotimaisen hevosavusteisuutta koskevan kirjallisuuden olevan vielä vähäistä ja luotettavan tiedon löytäminen toiminnan vaikuttavuudesta vaikeaa. Hevosavusteisuus on kuitenkin toimintana jatkuvasti laajentunut

2000-luvulla, joten kotimaisen kirjallisuuden ja tutkimuksen lisääntyminen on näin ollen myös toivottua. Hevosavusteisia palveluja koskevien tutkimusten tulokset ovat olleet vaihtelevia ja otoskoot pieniä vastatakseen luotettavasti siihen, miten hevosavusteinen toiminta vaikuttaa hevosten hyvinvointiin. (Mendonça, Bienboire-Frosini, Mengue, Leclercq, Lafont-Lecuelle, Arroub, & Pageat 2019, 2.)

Fredrickson-MacNamara ja Butler (2010, 126) kritisoivat eläinavusteisuuden kenttää ihmisten tietoisuuden puutteesta suhteessa eläinten tarpeisiin. Tutkijoiden mukaan monet eläimet joutuvat työskentelemään stressaavissa ja lajityypillisesti epänormaaleissa olosuhteissa. On tarpeellista, tutkijat lisäävät, huomioida, miten eläimet pystyvät palautumaan eläinavusteisesta toiminnasta. Fredrickson-MacNamara ja Butler (2010, 119-120) korostavat, miten hevosavusteisessa toiminnassa toimivan hevosen pitäisi pystyä halutessaan vetäytymään vuorovaikutuksesta. Sen lisäksi, tutkijat mainitsevat, on tärkeää, että hevosen tunteva ammattilainen tarkkailee hevosta hevosavusteisessa toiminnassa, jotta tilanne ei käy liian stressaavaksi hevoselle. Ferlazzo, Fazio, Cravana & Medica (2023, 18) huomauttavat, miten pelkästään hevosen käyttäytymisen seuraaminen ei ole aina luotettava mittari hevosen hyvinvoinnin tarkasteluun, koska monet hevoset ovat koulutettu käyttäytymään vähemmän reaktiivisesti, mutta se ei poissulje stressin olemassaoloa.

Hevoset ovat sosiaalisia eläimiä, jotka luonnossa eläessä elävät laumoissa viettäen suurimman osan päivästä laiduntaen ja liikkuen pitkiä matkoja. Hevosten domestikaation myötä monet hevoset eivät enää elä laumoissa vaan pienissä aitauksissa tai rakennuksissa. Tästä johtuen hevosten mahdollisuus tilaan ja liikkeeseen on hyvin rajoittunut. Sen lisäksi hevosten ruokinta tapahtuu ihmisen määrittämien aikavälien mukaan, mikä on epälaajityypillinen tapa elää hevoselle ja voi näin ollen aiheuttaa stressiä. (De Santis ym. 2017, 5.)

Monet hevoset työskentelevät jollakin tapaa päivittäin, mikä voi tarkoittaa sitä, että hevoset joutuvat vaimentamaan emootioitaan ja käyttäytymistään (De Santis ym. 2017, 5).

Työskentelyllä tässä tarkoitetaan jotakin toimintaa, jota tehdään hevosten kanssa ihmislähtöisestä näkökulmasta, kuten esimerkiksi ratsastusta, maasta käsin työskentelyä, ajoa tai hevosen kouluttamista. Sen vuoksi olisi tärkeää, että hevoset voisivat vastata joustavasti kohtaamiin tilanteisiin, koska hevosen käytös osoittaa hyvinvoinnin tilaa (De Santis ym. 2017, 5). Joustavuus vastaamisessa tarkoittaa hevosen mahdollisuutta ilmaista mielipiteitään toiminnan lomassa. De Santis ym. (2017, 9) huomauttavat, miten konfliktikäyttäytymisen puute hevosissa ei automaattisesti osoita hevosen hyvinvointisuutta, koska sitä tavataan myös apaattisessa tilassa olevilla hevosilla.

Ihmisten kontrolloimissa ympäristöissä olevat hevoset joutuvat elämään suurelta osin ihmisten päätöksien alaisina ja hallitsemina. On kuitenkin vaihtelevaa, missä määrin hevonen pääsee toteuttamaan toimijuuttaan riippuen hevosen ympäristöstä ja sitä hallitsevista ihmisistä. On

myös havaittu, että usein ihmiset saattavat puhua hevosistaan toimijoina, mutta toimijuuden toteutuminen ei kuitenkaan pääse toteutumaan hevosten elämässä. Ajatukset ja toteutukset toimijuudesta ovat siis ristiriidassa keskenään. (Koski & Spännäri 2024, 4.)

Fredrickson-MacNamara ja Butler (2010, 126) painottavat, miten tärkeää on, että eläinavusteisessa toiminnassa mukana olevat eläimet nähdään kumppaneina eikä niitä "käytetä" toiminnassa. Toiminnassa mukana olevien eläinten tarpeet tulisi aina huomioida ja sovittaa asiakkaiden tarpeisiin eläimen tarpeita unohtamatta. Sen lisäksi eläimen arvostus itse eläimenä ihmislähtöisen projisoinnin sijaan on oleellista. (Fredrickson-MacNamara & Butler 2010, 126.) Ferlazzon, Fazion, Cravanan ja Medican (2023, 18) mukaan viimeaikainen kirjallisuus eläinavusteisuudesta viittaa siihen, että ala hyötyy siinä mukana olevien eläinten ymmärtämisestä lajeina ja niiden etologiasta, erityisesti sosiaalisesta ja emotionaalisesta näkökulmasta. Tutkijat lisäävät, miten eläinten hyvinvoinnin merkitystä on painotettu, jotta sekä ihmisten että eläinten hyvinvointi toiminnassa voitaisiin taata.

5 Opinnäytetyön toteutus

5.1 Tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata hevosen roolia hevosavusteisessa toiminnassa sosiaalialalla ekososiaalisen viitekehysten kautta.

Opinnäytetyön tavoitteena on lisätä tietoa siitä, miten ekososiaalinen viitekehys voi ohjata hevosavusteisen toiminnan kehittämistä ja näin ollen edistää hevosavusteisen toiminnan kokonaisvaltaista ymmärrystä sosiaalialalla. Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat:

Millainen rooli hevosella on hevosavusteisessa toiminnassa sosiaalialalla?

Miten ekososiaalinen viitekehys näkyy hevosavusteisessa toiminnassa sosiaalialalla?

5.2 Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat

Opinnäytetyön menetelmäksi valittiin laadullinen tutkimus. Tavoitteet laadullisessa tutkimuksessa ovat yleensä kuvailevia määrällisyyden sijaan (Puusa & Juuti 2020b, luku 4). Laadullinen tutkimus pyrkii tutkittavan ilmiön kuvaamiseen ja ymmärtämiseen sekä teoreettisesti mielekkään tulkinnan antamiseen tilastollisen yleistyksen sijaan (Tuomi & Saarijärvi 2009, 85). Sen lisäksi laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa uusia näkökulmia tarkasteltaessa jotakin ilmiötä. (Juuti & Puusa 2020, Johdanto). Kekäle ja Puusa (2020, luku 2) selventävät laadullisen tutkimuksen tuottavan eräänlaista esimerkillistä tietoa

tai ideaaleja malleja tutkittavasta aiheesta, mutta varsinaisia teorioita ei voida tuottaa laadullisen tutkimuksen pohjautuessa subjektiivisiin kokemuksiin sekä näkemysten tarkasteluun eikä yleisiin lainalaisuuksiin. Vaikka laadullisen tutkimuksen tarkoituksena ei ole pyrkiä tuottamaan yleistettävää tietoa, tulee vähäisen tutkimusaineiston kohdalla pohtia, mitä tutkimus kertoo ilmiöstä, jota tutkitaan (Tuomi & Saarijärvi 2009, 74). Tuomi ja Saarijärvi (2009, 85) kuitenkin huomauttavat opinnäytetöiden otantakokojen olevan toisarvoisia työn harjoituksellisen luonteen vuoksi. Yleisestikin laadullisessa tutkimuksessa korostuu tutkimuksen aineiston määrän sijaan laatu, joka rakentuu taidokkaan tulkinnan ympärille (Puusa & Juuti 2020b, luku 4).

Laadullinen tutkimus on hermeneuttisesti etenevää, eli kehämäisesti dialogissa tutkimusaineiston ja itse tutkijan välillä. Tutkijan tulee tutkimuksen edetessä korjata käsityksiään ja tavoitella kokonaisuuden ymmärrettävyyttä ja ristiriidattomuutta aineiston ja tulkinnan välillä. Tutkija ei voi olla ennako-oletuksistaan vapaa, vaikka tutkijan tulee pyrkiä irrottautumaan niistä. (Puusa & Juuti 2020a, luku 3.) Tyypillistä laadulliselle tutkimukselle on todellisuuden ja tiedon subjektiivisuuden korostaminen. Usein laadullisen tutkimuksen kohdetta lähestytään sille luonnollisissa olosuhteissa. Sopivia tutkimuskohteita laadulliselle lähestymistavalle ovat ilmiöt, jotka perustuvat tajuntaan, vuorovaikutukseen ja niitä jäsentävään kieleen. Johtopäätöksissä pyritään esimerkiksi löytämään subjektiivisia rakenteita välittömän havaintotason lisäksi. (Puusa & Juuti 2020b, luku 4.)

Laadullinen tutkimus koostuu kaksisuuntaisesta mahdollisuudesta: tutkijan mahdollisuudesta ymmärtää toista ihmistä ja toisen ihmisen mahdollisuudesta ymmärtää tutkijaa ja hänen raporttiaan (Tuomi & Saarijärvi 2009, 69). Juuti ja Puusa (2020, Johdanto) huomauttavat, miten siitä huolimatta, että laadullinen tutkimus pyrkii ymmärtämään henkilöiden kokemuksia ja ajatuksia sekä niiden merkityksiä, on kuitenkin mahdotonta olla toisen kokemuksen sisällä. Sen vuoksi, kirjoittajat lisäävät, käytetään erilaisia menetelmiä niin aineistonkeruussa, -hallinnassa ja analysoinnissa, joiden tukemana tutkimuksen kohteena olevia ilmiöitä voidaan tarkastella.

Laadullisessa tutkimuksessa teorialla on merkittävä osa niin viitekehyksen luomisessa kuin aineiston analysoimisessa riippumatta siitä onko analysointitapa induktiivinen, eli aineistolähtöinen vai deduktiivinen, eli teorialähtöinen. Teoria käy myös vuoropuhelua tuloksien kanssa, jotta tutkimus voidaan katsoa tieteelliseksi. (Puusa & Juuti 2020b, luku 4.) Sen lisäksi on olennaista pohtia tutkijan omien näkemysten vaikutusta havaintoihin ja tulkintoihin sekä käsitettävä tutkittavia asioita asioiden välisten suhteiden kautta. (Kekäle & Puusa 2020, luku 2.)

Laadullisessa tutkimuksessa aineistoa voidaan kerätä esimerkiksi haastattelujen, kyselyiden, havainnoinnin ja dokumentteihin perustuvan tiedon avulla yksittäin tai yhdisteltysti riippuen

tutkimuksesta ja sen ongelmasta. Esimerkiksi havainnointiin perustuvaa aineistonkeruuta pidetään soveliaimpana vuorovaikutuskäyttäytymistä tutkittaessa. Toisaalta kysymyksiin perustuvaa aineistonkeruuta pidetään sopivampana menetelmänä tutkittaessa aikomuksia käyttäytyä jollakin tavalla. (Tuomi & Saarijärvi 2009, 71.)

Haastattelu on hyödyllinen menetelmä joustavuutensa vuoksi verrattuna esimerkiksi kyselyyn. Haastattelu mahdollistaa kysymysten toistamisen, väärinkäsitysten oikaisun ja tiedon selventämisen. Tutkijalla on haastattelussa myös mahdollisuus joustavasti muuttaa haastattelukysymyksiä järjestystä riippuen haastattelun kulusta. Suositeltavaa on, että haastateltava voi tutustua haastatteluun etukäteen. (Tuomi & Saarijärvi 2009, 73.) On suotuisaa, että haastateltavilla on laadullisessa tutkimuksessa mahdollisimman kattava kokemus tai tietoperusta tutkittavasta ilmiöstä ja haastateltavien tulee olla harkitusti valittuja (Tuomi & Saarijärvi 2009, 85-86).

Tutkimusmenetelmän valinta ei Tuomen ja Saarijärven (2009, 67-68) mukaan ole milloinkaan teoriasta tai arvoista riippumatonta. Siitä huolimatta, että menetelmä usein valitaan tutkimusongelman pohjalta, teoria ja arvot ohjaavat jo tutkimusongelman asettelua. Näin ollen on tärkeää tiedostaa edes jossakin määrin, millaista laadullista tutkimusta on tekemässä. (Tuomi & Saarijärvi 2009, 67.)

Laadullisen tutkimuksen katsottiin olevan sopivin menetelmä tämän opinnäytetyön toteuttamiseen, koska tarkoituksena on kuvailla hevosavusteisuutta ilmiönä sosiaalialalla eikä niinkään pyrkiä löytämään määrällisesti laajaa ja yleistettävää tietoa aiheesta. Opinnäytetyössä pyritään tuomaan esille uusia näkökulmia niin hevosavusteisuudesta sosiaalialalla kuin ekososiaalisen viitekehyksen soveltamisesta käytäntöön.

Opinnäytetyössä pyritään vastaamaan kysymyksiin, jotka perustuvat hevosavusteisen toiminnan palveluntarjoajien näkemyksiin ja kokemuksiin. Laadullinen tutkimus mahdollistaa kvantitatiivista tutkimusta syvällisemmän subjektiivisten tulkintojen tarkastelun ja käsityksien moninaisuuden huomioon ottamisen. Näin ollen laadullinen tutkimus voi antaa kvantitatiivista tutkimusta laajemman käsityksen tutkittavasta ilmiöstä opinnäytetyön laajuuteen sopivilla resursseilla.

Laadullinen tutkielma päätettiin toteuttaa keräämällä aineisto haastatteluin. Haastattelut katsottiin sopivammaksi tavaksi toteuttaa aineistonkeruu verrattuna esimerkiksi kyselyihin, jotka olisivat voineet rajoittaa vastausten laajuutta. Kyselyt koettiin rajoittavaksi tekijäksi tutkittaessa vähän tutkittua ilmiötä. Opinnäytetyöhön käytettävien resurssien vuoksi haastattelut valittiin aineistonkeruumenetelmäksi havainnoinnin sijaan, vaikka havainnointi menetelmänä voisi tuoda erilaisia näkökulmia tutkimusongelmien tarkasteluun ja tulkintaan. Haastattelujen ohella toteutettu havainnointi voisi esimerkiksi paljastaa kertomuksien ja

toteutuksen välisiä ristiriitoja. Havainnoinnin toteuttaminen opinnäytetyössä ei kuitenkaan ollut mahdollista maantieteellisten ja aikataulullisten rajoitteiden vuoksi.

5.3 Aineistonkeruu

Aineistonkeruumenetelmäksi valittiin teemahaastattelu. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä, joka perustuu ennen haastattelua valittuihin teemoihin sekä niistä johdettuihin tarkentaviin kysymyksiin. Teemat itsessään perustuvat ilmiöstä tiedettyihin asioihin. Teemahaastattelussa korostetaan vuorovaikutuksen roolia merkitysten syntymisessä sekä haastateltavan asioille antamia merkityksiä ja tulkintoja. (Tuomi & Saarijärvi 2009, 74-75.)

Vaikka teemahaastattelua pidetään suhteellisen vapaana haastattelumuotona, tulee siinäkin noudattaa tiettyjä raameja kysymysten asettelussa. Kysymysten tulee olla tutkimusongelman kannalta oleellisia ja tarkoituksenmukaisia. (Tuomi & Saarijärvi 2009, 75.) Siitä huolimatta, että teemahaastattelussa noudatetaan etukäteen laadittua runkoa, se mahdollistaa myös vapaamuotoisuuden ilmiöstä puhuttaessa. Valitut teemat käydään haastatteluissa läpi, mutta on tyypillistä, että teemahaastattelujen kysymisen tavat, sanamuodot, kysymysten järjestys sekä laajuus ovat vaihtelevia riippuen haastateltavasta ja haastattelun kulusta. (Puusa 2020, luku 6.) Samojen kysymysten esittäminen samassa järjestyksessä kaikille haastateltaville on Tuomen ja Saarijärven (2009, 75) mukaan pikemminkin mielipidekysymys. Tuomen ja Saarijärven (2009, 76) mukaan teemahaastattelu painottaa haastateltavien elämismailmaa ja subjektiivista kokemusta. Etuna puolistrukturoidussa haastattelussa on mahdollisuus saada selville asioita, joita tutkija ei välttämättä osannut ottaa huomioon valmiiden vastausten laatimisessa strukturoidun haastattelun kohdalla (Tuomi & Saarijärvi 2009, 76).

Teemahaastattelu on luonteeltaan suhteellisen avoin aineistonkeruumenetelmä, joka kuitenkin rakentuu teoreettisen, jo tiedetyn tiedon, viitekehysten ympärille. On tärkeää, että tutkija pohtii teemojen vaikutusta haastattelun kulkuun. Oletuksena teemahaastattelussa on myös tutkijan perehtyneisyys ja ymmärrys tutkittavaa ilmiötä ja kontekstia kohtaan. (Puusa 2020, luku 6.)

Opinnäytetyöhön valittiin haastateltavaksi 5 suomalaista hevosavusteisten palvelujen tuottajaa, jotka tarjoavat tai ovat tarjonneet palvelujaan sosiaalialan tukimuotona. Kaikilla haastateltavilla oli ammatilliset valmiudet ja pätevyys toteuttaa hevosavusteista toimintaa osana sosiaalialan palveluja. Neljä viidestä haastateltavasta tuotti sosiaalipedagogista hevostoimintaa, joka on yleinen hevostoiminnan viitekehys Suomessa. Vapaaehtoisia haastateltavia haettiin relevanteista alan Facebook-ryhmistä sekä ottamalla suoraan yhteyttä

opinnäytetyöntekijän verkostojen kautta saatuihin alan toimijoihin. Kaikki haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina verkkovälitteisesti Teams-palvelun kautta. Haastattelujen kulkua ohjasi teemahaastattelurunko (Liite 1), joka lähetettiin haastateltaville sähköpostitse ennen haastattelun toteuttamista, jotta haastateltavilla oli mahdollisuus tutustua aihealueisiin ennen haastattelua.

Teemahaastattelurunko laadittiin pohtimalla ekososiaalisen viitekehystä ja sen periaatteita sekä hyödyntämällä Kiesonin ja Abramsonin (2016) tutkimusta hevosten näkökulmasta hevosavusteisessa toiminnassa. Kieson ja Abramson (2016, 2) tutkivat hevosavusteista toimintaa ja sitä, miten hevoset toiminnassa nähtiin. Toisin sanoen, tutkijat pyrkivät ymmärtämään kuvailtiinko hevosia välineellistäen vai kumppaneina eli subjekteina pohjaten tulkintansa tutkimustietoon hevosista ja oppimisteoriasta, hevosten käyttäytymisestä ja hevosten etologiasta. He tarkastelivat aihetta tutkimuksessaan tunnettujen kansainvälisten hevosavusteisuutta kouluttavien tahojen luovuttamien koulutusta koskevien käsikirjojen avulla. Kieson ja Abramson (2016, 3) kategorisoivat hevoset nähdyiksi kumppaneina silloin, kun hevostoiminnan aktiviteetit ja näkemykset hevosen käyttäytymisestä olivat linjassa tuoreen tutkimustiedon kanssa. Tavat ja kuvailut, jotka olivat ristiriidassa tuoreen tutkimustiedon kanssa, käsitettiin välineellistäviksi. (Kieson & Abramson 2016, 3.)

Haastateltaville lähetettiin etukäteen myös tiedote opinnäytetyöstä, sen tavoitteista ja tarkoituksesta, tietosuojaseloste (Liite 2) sekä kirjallinen suostumus tutkielmaan osallistumiseen allekirjoitettavaksi. Jokaiselta haastateltavalta tarkistettiin myös erillisen kirjallisen tutkimuslupalomakkeen tarpeellisuus. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin haastateltavien suostumuksella. Aineistot säilytetään käyttöoikeuksiltaan rajatuilla tiedostoilla tietokoneella, joihin asianosattomilla ei ole pääsyä aineistonhallintasuunnitelman (Liite 3) mukaisesti.

5.4 Aineiston analyysi

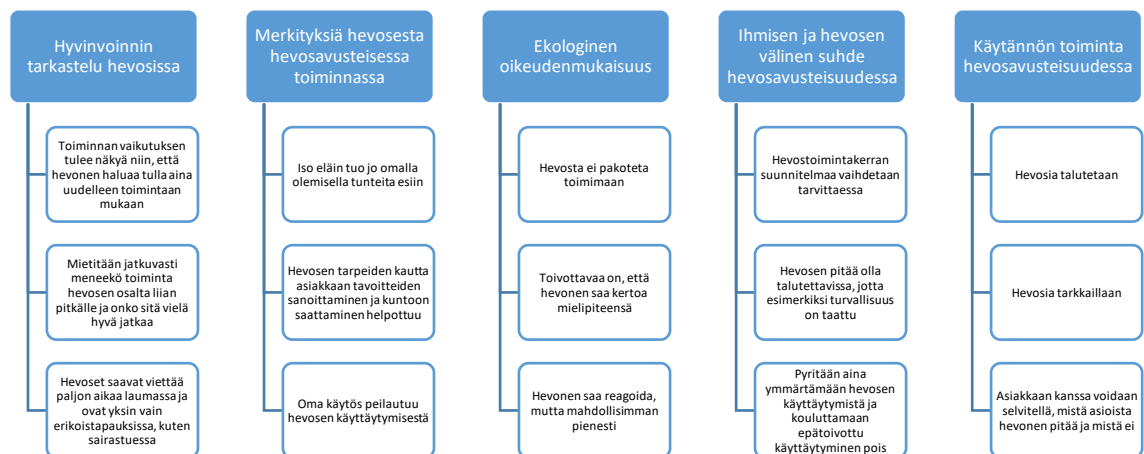
Aineiston analyysitavan on Tuomen ja Saarijärven (2009, 70) mukaan tarkoituksenmukaista olla pohdittuna jo ennen aineiston keruuta. Analyysitapa ohjaa haastattelua ja sen käsittelyä jälkikäteen. Harkittu analyysitapa mahdollistaa aineiston jäsentelyn, jotta tutkimusongelmaan voidaan vastata. (Tuomi & Saarijärvi 2009, 70.) Näin ollen opinnäytetyön analysointimenetelmäksi valittiin teorialähtöinen, eli deduktiivinen, sisällönanalyysi.

Yksinkertaisesti sisällönanalyysin tarkoitus on järjestää aineisto tiiviisti ja selkeästi säilyttäen aineiston keskeisen tiedon. Pelkistäminen ja tiivistäminen auttavat selkeyttämään ja yhtenäistämään muuten hajanaista aineistoa. (Puusa 2020, luku 6.) Sisällönanalyysissa valitaan analyysin kohde, jota määrittää tutkittava ilmiö. Aineistosta erotetaan valitut asiat,

jotka ryhmitellään ja joiden perusteella yhteenvedo kirjoitetaan. Käytettäessä teemahaastattelua ryhmittely pohjautuu teemojen ympärille, jotka kuvaavat tutkittavan ilmiön näkemyksiä. (Tuomi & Saarijärvi 2009, 92-92.) Sisällönanalyyssissä sisältö yleensä litteroidaan, eli kirjoitetaan puhtaaksi, sanatarkasti täytesanat mukaan lukien. Aineisto myös muutetaan anonymiksi, josta tunnistetiedot ovat häivytettyjä yksityisyyden suojaamiseksi. (Ruusuvuori & Nikander 2017, luku 21.)

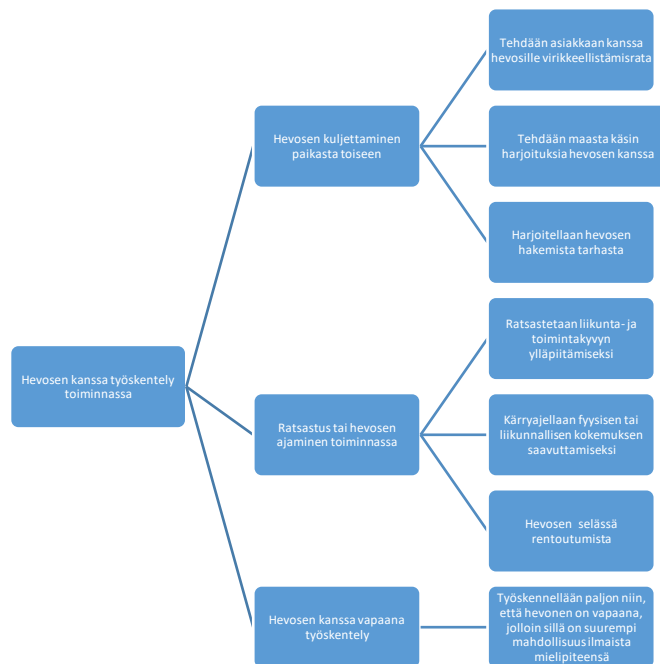
Teorialähtöinen analyysi on johonkin olemassa olevaan teoriaan tai auktoriteettiin pohjautuvaa ja sen ympärille rakentuvaa. Teorialähtöisessä analyysissä aineisto jaetaan erilaisiin kategorioihin, joiden perusteella aineistoa lähdetään analysoimaan. (Tuomi & Saarijärvi 2009, 97-98.) Ensimmäiseksi muodostetaan analyysirunko, joka koostuu kategorioista. Aineistosta etsitään kategorioihin sopivia asioita ja niiden ulkopuolelle jäävistä muodostetaan uusia kategorioita tarpeen mukaan induktiivisen analyysin mukaisesti. Induktiivisessa analyysissä aineisto ensin klusteroidaan eli ryhmitellään samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia kuvaaviksi käsitteiksi. Klusteroinnin jälkeen aineisto abstrahoidaan eli tutkimukselle olennainen tieto erotellaan teoreettisiksi käsitteiksi. Abstrahointia jatketaan muodostamalla erilaisia ala-, ylä- ja pääluokkia, pelkistäen tutkimukselle merkittäviä käsitteitä.

Tässä opinnäytetyössä aineiston analysointi aloitettiin litteroitujen aineistojen anonymisoinnilla, jossa aineiston tunnistetiedot häivytettiin. Aineisto jaettiin viiteen erilaiseen kategoriaan, joita ohjasi opinnäytetyön teoriapohja (ks. Kuvio 1). Aineistosta poimittiin edellä mainittuihin kategorioihin sopivia otteita ja ennalta määritettyjen kategorioiden ulkopuolelle jääneet aiheet kategorioitiin aineistoa läpikäydessä.

Kuvio 1. Esimerkki aineiston kategorisoinnista

Seuraavaksi jäsenneilyt kategoriat klusteroitiin, eli ryhmiteltiin samankaltaisuuksien ja eroavaisuuksien mukaisesti erilaisiksi käsitteiksi. Klusteroinnin jälkeen aineisto abstrahoitettiin, eli käsitteistä muodostettiin pelkistettyjä ala-, ylä- ja pääluokkia (ks. Kuvio 2), joiden perusteella tutkimuskysymyksiin oli mahdollista vastata.

Kuvio 2. Esimerkki aineiston luokittelusta pää-, ylä- ja alaluokkiin

5.5 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Tutkimus ja etiikka vaikuttavat toinen toisiinsa. Tutkijan eettiset näkemykset ohjaavat tutkimusta ja tutkimuksen tulokset puolestaan vaikuttavat eettisiin päätöksiin. (Tuomi & Saarijärvi 2009, 125-126.) Tuomi ja Hirsjärvi (2009, 127) argumentoivat tutkimuksen sisäisen johdonmukaisuuden olevan hyvän tutkimuksen kriteerinä. Tutkimuksen teko sisältää myös eettisiä pulmia. Tiedettä ja tutkimusta voidaan käyttää totuuksien etsimisen lisäksi vallankäytön välineenä, jolloin tutkimuksen hyödyllisyys voi olla toisinaan myös haitallista. (Tuomi & Saarijärvi 2009, 127-129.)

Eettisyyden kannalta Tuomen ja Saarijärven (2009, 129) mukaan tutkimusta tehdessä on oleellista kunnioittaa ihmisoikeuksia. Ihmisoikeuksien lisäksi ihmiskeskeisyyttä laajemmasta näkökulmasta tutkimuksen olisi hyvä myös noudattaa ympäristö- ja eläinoikeuksia. Ympäristö- ja eläinoikeuksien kunnioittaminen korostuu tutkimuksessa, joka käsittelee teemoja näiden aihepiirien ympäriltä. Opinnäytetyön teossa eläviä olentoja eikä ympäristöä vahingoiteta ja heidän oikeuksiaan kunnioitetaan. Tutkimuseettistä ennakoarviointia ei opinnäytetyössä ole

katsottu tarpeen toteuttaa, koska tutkielmassa ei ole kyse eettisen ennakoarvioinnin alaisesta tutkimuksesta.

Tutkijan tulisi, Tuomen ja Hirsjärven (2009, 129) kuvailemana, selvittää tutkimukseen osallistuville tutkimuksen tarkoitus, tavoitteet, menetelmät ja mahdolliset riskit tai haitat ja taata vapaaehtoinen, suostumuksellinen osallistuminen. Osallistujien tulee myös voida vetäytyä tutkimuksesta milloin tahansa, mistä syystä tahansa, näin halutessaan ja kieltäytyä itseä koskevasta aineiston käytöstä. (Tuomi & Hirsjärvi 2009, 129.) Tutkielmaan osallistuvien oikeuksia kunnioitetaan ja heillä on oikeus vetäytyä tutkielmasta sekä kieltää heitä koskevan aineiston käyttö missä tahansa opinnäytetyön teon vaiheessa mistä tahansa syystä. Opinnäytetyöhön osallistuvia tiedotettiin osallistumiseen vievästä ajasta, aineistonkeruutavasta, luottamuksella annettujen tietojen suojaamisesta, osallistujilta kerättävien tietojen käyttötarkoituksesta, käyttäjistä ja käyttöajasta sekä valmiin opinnäytetyön julkaisusta ja sen sijainnista Theseus alustalla. Tutkielmaan osallistuville jaettiin asianmukaisesti tietoa opinnäytetyöstä, tietosuojaseloste ja suostumuslomake.

Tutkittavan suojan kannalta on myös tärkeää huolehtia osallistujien oikeuksien turvaamisesta, vahingon aiheuttamattomuudesta, hyvinvoinnin priorisoinnista, luottamuksellisuudesta ja anonymiteetista ja oikeuksista tiedottamisesta. (Tuomi & Saarijärvi 2009, 128-132.) Opinnäytetyössä osallistujia informoitiin heidän oikeuksistaan ja taataan anonymiteetin toteutuminen. Tutkielmassa ei käsitellä arkaluontoisia tai suoria henkilötietoja ja epäsuorat henkilötiedot häivytettiin aineistosta tunnistamattomiksi. Osallistujia informoitiin henkilötietojen käsittelystä.

Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu luotettavuuden varmistaminen tutkimusta suunniteltaessa, menetelmissä, analyysissä sekä käyttäessä voimavaroja (Keiski ym. 2023, 12). Luotettavuudella tarkoitetaan perusteltuja, tarkoituksenmukaisia lähestymistapoja ja menetelmiä tutkimuksen toteuttamiseen kaikissa tutkimuksen vaiheissa. Validius, eli tutkitaanko sitä, mitä oli tarkoitus tutkia, ja reliaabelius, eli tutkittavan ilmiön toistettavuus, ovat keskeisiä tutkimuksen luotettavuudelle. (Aaltio & Puusa 2020, luku 11.) Reliaabeliuden voi myös määritellä useamman kuin yhden tulkitsijan päätyvän samankaltaiseen tulokseen tai niin, että useampi tutkimusmenetelmä johtaa samaan tulokseen (Hirsjärvi & Hurme 2022, luku 8).

Opinnäytetyössä luotettavuutta arvioitiin läpi opinnäytetyöntekoprosessin. Valittuja menetelmiä harkittiin ja tarkistettiin niiden tarkoituksenmukaisuus useasti. Käytetyt menetelmät kuvattiin myös mahdollisimman selkeästi, jotta tutkielman luotettavuus voidaan taata. Sen lisäksi opinnäytetyössä hyödynnetään ensisijaisesti ajantasaista kirjallisuutta, jotta tiedon ajankohtaisuus on mahdollisimman luotettavaa. Haastateltaessa ja aineistoa käsiteltäessä opinnäytetyöntekijä reflektoi omaa toimintaansa ja pyrki mahdollisimman

objektiiviseen tulkintaan tiedostaen oman subjektiivisuutensa suhteessa käsiteltävään asiaan. Opinnäytetyöntekijä on itse työskennellyt vuosia hevosten hyvinvointityön ja hevosavusteisuuden parissa, joten objektiiviseen tulkintaan tulee kiinnittää erityistä huomiota. Alan tuntemus voi kuitenkin myös auttaa teemahaastattelun toteuttamista ja aineiston analysointia aihepiirin syvemmän ymmärryksen johdosta. Opinnäytetyö toteutettiin tavalla, joka on mahdollista tulevaisuudessa toistaa reliabeliuden mahdollistamiseksi.

Hyvä tieteellinen käytäntö huomioi rehellisyyden tutkimustyön eri vaiheissa ja raportoi avoimesti, oikeudenmukaisesti, puolueettomasti ja yksityiskohtia salailematta. Tutkijan tulisi myös ottaa huomioon ja osoittaa arvostusta kollegoita, tiedeyhteisöä, ekosysteemejä, ympäristöä ja kulttuurista perintä kohtaan. Niin ikään vastuunkanto tieteellisestä toiminnasta kuuluu hyvään tieteelliseen käytäntöön. (Keiski ym. 2023, 12.) Opinnäytetyössä käsitellään aineistoa ja raportoidaan rehellisesti ja avoimesti, mutta kuitenkin osallistujien yksityisyydensuojaa kunnioittaen ja heidän tunnistettavuutensa häivyttäen. Opinnäytetyö pyrkii tuottamaan tietoa, joka on kestävää ekopsykofyysissosiaalisesti.

Hyvän tieteellisen käytännön vastaista on piittaamattomuus sekä vilppi tieteellisessä toiminnassa (Kuula 2011, Hyvä tieteellinen käytäntö). Väärien tietojen levittäminen ja esittäminen katsotaan vilpiksi. Vilppi sisältää sepittämisen, eli keksittyjen havaintojen esittämisen, havaintojen vääristelyn, plagioinnin, eli luvattoman tekstin tai tiedon lainaamisen ja anastamisen, eli toisen tulosten, ideoiden, suunnitelmien, havaintojen tai aineistojen oikeudetonta käyttöä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 9.) Piittaamattomuus puolestaan viittaa törkeisiin laiminlyönteihin kuten muiden tutkijoiden osuuksien vähättelyyn, epäasialliseen viittaamiseen, tulosten tai menetelmien huolimattomaan raportointiin, tulosten tai aineistojen puutteelliseen kirjaamiseen tai säilyttämiseen ja muunlaiseen harhaanjohtamiseen (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 9).

Vilpin ja piittaamattomuuden välttämiseksi opinnäytetyöhön osallistuvilta selvitettiin tutkimusluvan tarpeellisuus ja sen ollessakin tarpeeton, informoitiin kaikkia osallistujia tutkielman luonteesta, tarkoituksesta, tavoitteista ja pyydettiin kirjallinen suostumus haastateltavilta. Haastateltavat ovat voineet päättää osallistumisestaan opinnäytetyön haastatteluihin asianmukaisesti informoituina. Opinnäytetyön aineistot säilytetään tietoturvasyistä osallistujien yksityisyydensuojaa kunnioittaen. Sen lisäksi raportoinnissa huomioitiin asianmukainen ja tiedeyhteisöä kunnioittava viittaaminen ja huolellinen, vääristelemätön raportointi.

Sosiaali- ja terveysalan eettiset suositukset ohjeistavat alan ammattilaisia ihmisarvon ja perusoikeuksien kunnioittamiseen, asiakkaan edun mahdollistamiseen, arvostavaan ja inhimilliseen vuorovaikutukseen, laadukkaisiin palvelujen tarjontaan sekä vastuulliseen

päätöksentekoon ja toimintakulttuuriin. Edellä mainittujen noudattaminen mahdollistaa eettisen työn toteutumisen. (ETENE 2011, 5-7.) Opinnäytetyö toteutettiin ihmisarvoa kunnioittaen ja osallistujien etua priorisoiden.

Eettisyys koostuu eettisten periaatteiden noudattamisesta koko tutkimuksen toteutuksen ajan (Aaltio & Puusa 2020, luku 11). Tutkimuksissa, jotka kohdistuvat ihmisiin, on eettisyyden kannalta tärkeää huomioida informoitu suostumuksellisuus, luottamuksellisuus, mahdolliset tutkimuksen aiheuttamat seuraukset sekä yksityisyys. Haastateltavalla tulisi olla asianmukainen ymmärrys tutkimuksesta, sen tarkoituksesta ja luonteesta. (Hirsjärvi & Hurme 2022, luku 2). Tutkimuseettiset normit ovat Kuulan (2011, Tutkimuseettiset normit ihmistieteissä) mukaan ammatillisesti velvoittavia, mutta niistä kaikki eivät ole laillisesti sitovia.

6 Tulokset

6.1 Käytännön toiminta hevosavusteisessa toiminnassa

Hevosien kanssa eri tavoin työskentely ihmiskeskeisestä näkökulmasta korostui kysyttäessä hevosavusteisen toiminnan käytännön toimista. Vastauksissa painottuivat hevosen kouluttaminen, kuljettaminen paikasta toiseen ja maasta käsin työskentely esimerkiksi erilaisten tehtäväratojen ja harjoitusten muodossa. Kouluttamista toteutettiin vaihtelevasti eri menetelmin, positiivista ja negatiivista vahvistetta hyödyntämällä. Koulutuksen kohdalla painotettiin hevosen oikeutta tietää, mitä hevoselta odotetaan ja pyytämään hevoselta vain asioita, joihin hevonen on koulutettu.

Kyllä mä ajattelen sitä hyvinvointiakin, että minäkin koulutan, niin sekin lisää niiden (hevosien) hyvinvointia kun ne tavallaan vähän tietää, mitä niiltä odotetaan. (H3)

Hevosien taluttamista harjoiteltiin hakiessa sitä esimerkiksi tarhasta tai laitumelta, jolloin asiakas myös opetteli pysymään turvassa useiden hevosten joukossa. Hevosien kanssa työskentelyä tapahtui myös hevosen selästä käsin, joko ratsastaen tai vain selässä istuen. Yksi haastateltavista mainitsi edellä mainittujen lisäksi kärryajelun olevan toisinaan osana toimintaa. Ratsastuksessa ja kärryajelussa haettiin haastateltavien mukaan fyysisen toimintakyvyn paranemista tai ylläpitämistä. Hevosien kanssa työskenneltiin myös hevosen vapaana ollessa, jolloin hevosella on suurempi mahdollisuus ilmaista mielipiteensä toimintaa kohtaan.

Mehän työskennellään paljon niin, että hevonen on irti, että hevosella on vielä isompi mahdollisuus kertoa mitä mieltä se eri asioista on, mutta sitten semmoista jyrkkää mustavalkoisuutta me vältetään. Meillä on esimerkiksi raippa käytössä melkein kaikissa tilanteissa, mutta se ei ole lyöntiväline vaan

semmoinen, että jos mä pidän täällä riimusta tai suitsista kiinni, niin yletän koskettamaan raipan kärjellä, ollaan koulutettu erilaisia apuja ja meillä on kuolaimia, meillä on kenkiä, satuloita ja toisinaan mennään kokonaan ilman varusteita. (H5)

Hevosien hoitotoimenpiteet ja talliympäristöstä huolehtiminen olivat osana kaikkien haastateltavien tarjoamaa hevosavusteista toimintaa. Toimintakertojen aikana hevosia ruokittiin ja opeteltiin hevosen ravitsemukseen liittyviä asioita, harjattiin, pidettiin huolta hevosen terveydestä ja tehtiin yleisiä tallitöitä. Toimintakertoihin kuului, haastateltavien mukaan, että tehtävää toimintaa ja sen tarkoitusta pohdittiin toiminnan lomassa. Toiminnallisten tehtävien, kuten ratsastuksen tai tallin siivouksen ei kuitenkaan katsottu olevan hevosavusteisen toiminnan tavoitteena.

Hevosien tarkastelu kuului myös kaikkien haastateltavien tarjoamaan hevosavusteiseen toimintaan.

Nykyään aika paljon tykkään asiakkaiden kanssa et tarkkaillaan niitä hevosia, kun ne ovat siellä laumassa. Mä mietin sitä, mä toivoisin, se kuulostaa hassulta, mutta, että se hevosen rooli olisi tulevaisuudessa mahdollisimman pieni. Niin kuin tietyn lailla. Se voi olla just sitäkin, että nykyään me tehdään aika usein esimerkiksi virikkeitä hevosille ja todellakaan ei siis ratsasteta. (H3)

Haastateltavat kertoivat, miten asiakkaiden kanssa esimerkiksi mietittiin, mistä asioista hevonen pitää ja, mistä ei. Hevosien vireystilaa tarkkailtiin ja sitä pohdittiin yhdessä asiakkaan kanssa. Sen lisäksi laumassa oleskelevia hevosia tarkkailtiin ja havainnoista keskusteltiin. Toimintaan sisältyi haastattelujen perusteella myös esimerkiksi hevosen koskettamista ja mahaäänien kuuntelua.

6.2 Merkityksiä hevosesta hevosavusteisessa toiminnassa sosiaalialalla

6.2.1 Hevosien fyysisten ominaisuuksien merkitys

Haastattelujen perusteella hevosen merkitys ja rooli hevosavusteisessa toiminnassa on moninainen. Hevosien fyysiset ominaisuudet nousivat yhdeksi merkittäväksi tekijäksi hevosen merkitystä tarkasteltaessa. Hevosien koko koettiin jo itsessään vaikuttavaksi tekijäksi toiminnalle. Isokokoisen eläimen läsnäolon sanottiin tuovan asiakkaan tunteita esille. Esimerkiksi hevosen kehon lämmön ja karvan pehmeiden tunteminen mainittiin tekijänä, joka edistää hyvinvointitunnetta ja voi auttaa keskustelun käynnistämisessä.

Jos ajattelen hevosta, se on lämmin ja vuorovaikutukseen tuleva, pehmeä, sitä voi silittää ja, kun ne fysiologiset vaikutukset iskee siinä myös, niin siinä voidaan rentoutua ja olla ja voi olla ehkä vähän avoimempi ja nopeammin syntyä sellainen luottamuksellinen suhde asiakkaan kanssa. (H5)

Hevonen koettiin myös asiakkaan liikunnallisten ominaisuuksien kehittäjänä. Hevosen fyysisten ominaisuuksien koettiin vaikuttavan asiakkaan liikunta- ja toimintakykyyn ratsastuksen kautta. Hevosen mainittiin esimerkiksi mahdollistavan kävelykyvyttömän liikkumisen. Sen lisäksi yksi palveluntarjoaja mainitsi hevosen liikkeen auttavan keuhonhallinnan ongelmiin asiakkaan istuessa hevosen selässä. Yksi haastateltavista kuitenkin painotti, ettei enää ota asiakkaita, jotka haluavat ratsastaa, ratsastuksen ollessa palveluntarjoajan arvojen vastaista toimintaa hevosavusteisuudessa.

6.2.2 Hevosen merkitys tunteiden käsittelylle ja vuorovaikutukselle hevosavusteisessa työskentelyssä

Kaikki haastateltavat kokivat hevosen läsnäolon helpottavan tunteiden ja kokemusten sanoittamista. Yksi haastateltavista kuvaili hevosen olevan elävä olento, jonka avulla positiivisten asioiden sanoittaminen asiakkaalle positiivista pedagogiikkaa hyödyntäen helpottuu. Toinen haastateltavista kertoi hevosten tarpeiden pohtimisen auttavan myös asiakkaan tavoitteiden sanoittamista ja edistämistä. Kaikki haastateltavat kokivat hevosen edesauttavan tärkeiden asioiden esilletuomista hevosen kautta jäseneltyinä.

Kun opettelee kysymään toiselta olennoita, jolla ei ole puhekieltä, niin se vahvistaa myös niitä meidän kehollisen vuorovaikutuksen taitoja tosi paljon, niin tällaisia juttuja me siellä tehdään. (H5)

Kaikki haastateltavat painottivat hevosen ja ihmisen välisen vuorovaikutuksen vaikutuksia hevosavusteisessa toiminnassa. Hevosen sanottiin esimerkiksi auttavan tunnetaitojen oppimisessa. Haastattelussa toistui hevosen vuorovaikutuksen tarkkailu yhdessä asiakkaan kanssa. Hevosen sanottiin avustavan syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämisessä oman käytöksen peilautuessa hevosen käyttäytymisestä. Yksi haastateltavista kertoi, miten hevosen reaktiot ja mielipiteet ovat työstettäviä asioita asiakkaassa. Toinen haastateltava painotti, miten hevosavusteisessa toiminnassa hevonen saa ja, miten hevosen pitääkin reagoida asiakkaan tekemisiin, jotta niihin on mahdollista puuttua.

Yks tärkeä pointti on, että se asiakkaan omaehtoisuus vahvistuu, niin yhtä lailla se on sitä, että se hevonen antaa esimerkin, että ei tunnu kivalta ja me huomioidaan se, ja asiakas voi sanoa omassa elämässään koulukaverille, että se ei tunnu kivalta, että se tökkii siellä tunnilta ja päästä siitä siihen asiaan. En missään nimessä ajattele, että hevosen täytyy seistä tunteettomana, tarpeettomana paikallaan, vaan saa ilmaista sitä tarpeitaan. (H1)

Hevosen ja asiakkaan välisen vuorovaikutuksen jäsentelyn lisäksi yksi haastateltava koki hevosen myös rauhoittavan työntekijää hevosavusteista toimintaa tarjotessa.

Kyllä se tuo ihan semmoista rauhallisuutta. Mä itsekin, kun menen tallille niin mullahan tavallaan se jotenkin laskee se syke. Saatan olla liikkeissäni tosi

nopea muuten ja tehdä montaa asiaa samaan aikaan, mutta enhän mä tallilla.
(H3)

6.2.3 Toiminnallisuuden ja toimintaympäristön merkitys hevosavusteisessa toiminnassa

Hevosen roolista kysyttäessä hevosavusteisen toiminnan toiminnallisuus ja toimintaympäristön muutos korostuivat. Yksi haastateltavista kuvaili hevosen auttavan keskustelussa, koska hevosavusteinen toiminta on toiminnallista, jolloin keskusteluja on helpompi keskeyttää ja aloittaa toiminnan ohessa. Hevosavusteisen toiminnan tulosten koettiin myös olevan vaikeasti saavutettavissa pelkällä keskustelulla. Toinen haastateltava koki hevosen mahdollistavan toiminnallisuuden ja osallisuuden. Sen lisäksi toiminnallisuuden ja toimintaympäristön muutoksen mainittiin antavan mahdollisuus matalan kynnyksen onnistumisen kokemuksille.

Useampi haastateltava jäsenteli toimintaympäristön muutosta kysyttäessä hevosen roolista. Pelkästään toimintaympäristön muutoksen koettiin olevan merkityksellinen tekijä hevosavusteisessa toiminnassa. Kaksi haastateltavaa kertoi erityisesti havainneen asiakkaan käytöksen muuttuvan toimintaympäristön muuttuessa asiakkaan arkisesta ympäristöstä hevosavusteisen toiminnan ympäristöksi.

Esimerkiksi vaikka lapsilla on erilainen kouluminä, kun kotiminä ja miten se toimintaympäristön muutos saa näkemään meidät aikuiset sen lapsen ihan eri silmin. (H1)

Esimerkiksi vahva elämyksellisyys ja hevostoimintaympäristön rauhallisuus olivat tekijöitä, joiden koettiin vaikuttavan positiivisesti suhteessa asiakkaan tavoitteisiin hevosavusteisessa toiminnassa.

6.2.4 Hevosen merkitys asiakkaan oppimiseen ja motivaatioon

Kaikki haastateltavat puhuivat luottamuksesta hevosavusteisessa toiminnassa. Luottamuksellisen suhteen kuvailtiin syntyvän nopeammin asiakkaan ja palveluntarjoajan välille, koska hevosen koettiin auttavan asiakasta rentoutumaan. Hevosen sanottiin myös tarjoavan asiakkaalle mahdollisuuden tulla hyväksytyksi. Luottamuksen syntymisen vaikutuksia kuvailtiin esimerkiksi asiakkaan kukoistamisena hevosten kanssa toimiessa. Hevosen kanssa toimimisen sanottiin mahdollistavan onnistumisen kokemuksia hevosen auttaessa ylittämään itsensä ja selviämään vaikeuksista hevostaitojen kautta.

Moni haastateltavista koki hevosen mahdollistavan asiakkaan itsenäisen toiminnan erilaisin tavoin. Useampi haastateltavista oli nähnyt asiakkaan kykenevän hevosavusteisessa toiminnassa itsenäisempään ja itseohjautuvampaan toimintaan verrattuna asiakkaan omassa

arjessa tapahtuviin askareisiin. Hevosavusteissa toiminnassa opittujen itsenäisten toimintatapojen koettiin helpottavan toiminnanohjauksen edistämistä myös asiakkaan arjessa hevosavusteisen toiminnan ulkopuolella. Hevosen kuvailtiin esimerkiksi tuovan esiin asiakkaan taitoja, jäsentelemään asioita ja lisäävän asiakkaan aktiivisuutta.

Sen hevosen kautta mä pystyn hirveen hyvin esimerkiksi tämmöisiin päivittäisiin toimiin ja sitten tämmöiseen itseohjautuvuuteen, oma-aloitteisuuteen, aktiivisuuteen vaikuttamaan ja tuomaan niitä asioita omaan arkeen, sen asiakkaan omaan arkeen, eli mulla on tässä pisimmät asiakassuhteet semmoista nyt 8-9- vuotta, mitä mennään ja ollaan lähdetty ihan tasosta, et henkilö ei ymmärrä esimerkiksi omaa hygieniahoidoa tai sitten, miksi täytyy vaikka petivaatteet vaihtaa ja miksi pitää tehdä jotain ja me ollaan lähdetty hevosten ja tallitöiden kautta sitä asiaa niin kun jäsentelemään ja tekemään. (H4)

Haastateltavat painottivat asiakkaan kasvanutta motivaatiota hevosavusteiseen toimintaan osallistuessa. Hevonen koettiin sitouttavana tekijänä, joka auttoi sitoutumaan toimintaan, motivoimaan palveluihin osallistumista ja työskentelemään itsensä kanssa. Sen lisäksi haastateltavat pohtivat syitä, jotka johtivat motivaation kasvuun. Hevosen ajateltiin olevan ohjaajaa vetovoimaisempi ja hevosen läsnäolon itsessään olevan innostava ja keskittymiskykyä helpottava tekijä.

6.3 Hevosen hyvinvoinnin tarkastelu ja merkitys hevosavusteisessa toiminnassa

6.3.1 Hevosen hyvinvointiin vaikuttavat fyysiset ja psyykkiset tekijät

Mahdollisimman lajityypillisen elämän mahdollisuudet hevosavusteisessa toiminnassa toimiville hevosille painottui kaikkien haastateltavien vastauksissa. Hevosten mahdollisuus viettää paljon aikaa toisten hevosten kanssa laumassa koettiin erityisen tärkeäksi hyvinvoinnin osatekijäksi. Haastateltavien kertomuksissa korostui myös hevosten mahdollisuus elää pihatto-olosuhteissa karsinoissa asumisen sijaan, vaikka kaikki haastateltavat eivät pystyneet tarjoamaan tätä hevosilleen. Karsinatallissa asuvien hevosten kohdalla painotettiin mahdollisimman pitkiä ulkoiluajoja laumassa toisten hevosten kanssa. Yksi haastateltavista kuvaili lajityypillisten tarpeiden huomioimisen niin suuressa määrin kuin toimintaympäristössä on mahdollista ottaen huomioon taloudelliset resurssit, kohtuullisen työmäärän ja käytettävissä olevan ajan.

Hevosen fyysisestä hyvinvoinnista huolehtimista pidettiin erittäin tärkeänä.

Hevosen tarpeet huomioidaan parhaiten toiminnan ulkopuolella, eli hevoset ovat laumassa pitkää päivää, isoissa tarhoissa, lajityypillinen käyttäytyminen on kaiken a ja o. Eihän mulla olisi hevosia, mitä mä pystyisin käyttämään, jos ne olisi lyhyitä tarhausajoja pienissä tarhoissa jne. Ja toki ainahan voi tulla tilanteita, että huomataan, että tänään se hevonen ei ole valmis siihen ja

sitten me vaihdetaan. Eli mulla luoja kiitos yksi hevonen on, joka tulee aina toimintaan mukaan.

Haastateltavat kertoivat, että perustarpeista huolehtiminen, kuten esimerkiksi riittävän useasti vuorokauden aikana tarjoiltu ravinnoksi tarkoitettu heinä, juomaveden saatavuus, virikkeellinen ympäristö ja hevosen liikuntatarpeista huolehtiminen kuuluivat perustarpeista huolehtimiseen. Hevosen väkivaltaista kurittamista, kuten läpsimistä, huutamista, riuhtomista, repimistä tai liian voimakkaita apuja ei myöskään hyväksytty hevosen hyvinvoinnista kysyttäessä.

Hevosen olotilan havainnointia ja siihen reagoitua pidettiin tärkeänä hyvinvoinnin tekijänä. Kaikki haastateltavista kertoivat kokevansa taukojen olevan tärkeitä hevosen hyvinvoinnille hevosavusteisessa toiminnassa. Haastateltavat mainitsivat, miten palveluntarjoajan tulee huomata hevosen väsymys ja miettiä jatkuvasti, onko toimintaa sopivaa jatkaa. Yksi haastateltavista kuvaili myös, miten hevosen ei tulisi joutua epämukavuusalueelleen toiminnan takia.

6.3.2 Ihmisen- ja hevosavusteisen toiminnan vaikutus hevosen hyvinvointiin

Ihmisen toiminnan merkitys hevosen hyvinvointiin tuli selvästi esille haastatteluiden vastausten perusteella. Koettiin, että palveluntarjoajan on tärkeä ymmärtää hevosta, jotta voidaan ymmärtää, miksi hevonen käyttäytyy tietyllä tavalla. Myös hevosen mieltymysten ymmärtämistä pidettiin tärkeänä sen lisäksi, että palveluntarjoaja osasi ennakoita hevosen mahdollista reagoitua erilaisiin tilanteisiin ja asioihin. Haastateltavat painottivat hevoskohtaisten valintojen tekemistä päätettäessä asiakasmääristä ja toiminnan sisällöstä. Suhteen palveluntarjoajan ja hevosen välillä tulisi haastattelujen mukaan olla hyvä, jotta laadukasta hevosavusteista toimintaa voitaisiin tarjota.

Haastateltavat kokivat, että palveluntarjoajien tulisi ymmärtää hevosta eläimenä. Monella haastateltavalla hevosen tarpeet olivat puheenaiheena ja niistä huolenpito kuului osaksi hevosavusteista toimintaa. Hevosen ymmärtäminen eläimenä näkyi myös tilanteiden ennakoimisena. Yksi haastateltavista esimerkiksi tarjoili heinää hevosille syötäväksi ennen asiakaskäyntejä, jotta hevosten perustarpeet olisivat mahdollisimman hyvin tyydytetty ennen asiakastoimintaa.

Hevosen hyvinvoinnista huolehtimisen nähtiin vähentävän hevosen välineellistämistä. Useita hyvinvoinnin erilaisia osatekijöitä tuli esille haastatteluissa. Haastateltavat korostivat hevosen halukkuutta osallistua toimintaan. Hevosen halukkuutta osallistua toimintaan arvioitiin seuraamalla, miten hevonen halusi tai ei halunnut tulla vapaaehtoisesti ihmisten luokse toiminnan alkaessa.

Se pitää osata huomata se väsymys, se eläimen väsymys, se näkyy semmoisena kiukutteluna ja semmoisena, ettei olla niin kauhean innostuneita aina lähtemään. (H2)

Toisille haastateltaville oli tärkeää, että hevosen kanssa työskenneltiin vapaana ja, ettei hevosta pakotettaisi tekemään jotakin toimintaan liittyvää.

6.4 Ihmisen ja hevosen välinen suhde hevosavusteisessa toiminnassa

6.4.1 Turvallisuuden ja hevosen osallistumisen merkityksiä

Palveluntarjoajat korostivat turvallisuuden merkitystä hevosavusteisessa toiminnassa. Palveluntarjoajan rooli nähtiin tärkeänä luomassa turvallista vuorovaikutussuhdetta hevosen ja asiakkaan välille. Palveluntarjoaja voi esimerkiksi ohjata hevosta kauemmas asiakkaasta toiminnan aikana turvallisuuden takaamiseksi. Toisaalta, palveluntarjoaja voi oman arvionsa perusteella pyytää hevosta vielä jaksamaan tai kestäämään tilannetta toiminnassa. Yksi haastateltavista kertoi kokevansa olevan epäonnistunut kouluttajana, jos hevonen esimerkiksi ei osaa luopua toiminnan aikana mahdollisesti käytettävästä ruokapalkasta ilman jatkuvaa näykkimistä ja näin ollen vaarantaen asiakkaan turvallisuuden. Toisen haastateltavan mukaan hevosen pitäisi olla talutettavissa, jotta turvallisuus toiminnassa voidaan taata.

Turvallisuuden lisäksi haastateltavat pohtivat hevosen osallistumista ja sen vaikutusta toiminnan järjestämiseen. Palveluntarjoajan arvio hevosen osallistumisesta vaikuttaa myös turvallisuuteen. Yksi haastateltavista kertoi, miten työpariksi valitun hevosen osoittaessa haluttomuutta toimintaan osallistumiseen, voidaan jäädä tarkkailemaan hevosta ja miettimään, miksi hevonen ei halua osallistua. Toinen haastateltava pohti asiaa tilanteessa, jossa hevonen osallistuu toimintaan.

Osaan lukea hevosta ja tiedän, mistä se tykkää, mitä se pelkää, osaan lukea sen reaktioita. Siinä, missä joku sulkeutuu ja lähtee kiltisti suorittamaan niin minunhan täytyy olla, että ”hei, miten me saadaan se hevonen osallistumaan tähän toimintaan?” Tai sitten joku hevonen, joka pelkää, niin en voi antaa asiakkaan pakottaa sitä johonkin, kun se ei ole tottelemattomuudesta vaan jostain muusta. (H5)

Turvallisuus tuli esille myös valinnanvapauden näkökulmasta. Hevosen näkeminen ja kohteleminen turvattomana eläimenä oli yhden haastateltavan mukaan mahdollisesti osa turvattomuuden ilmenemistä.

Me hirveästi rajoitetaan ... Meillä saattaa olla jossain lapsen ympärillä hevonen, meillä nyt ei hevosen selässä olla, mutta jos on lapsi hevosen selässä ja kaksi ihmistä raipan kanssa kummallakin puolen. No mitä myö ajatellaan, mehän saatetaan opettaa, että tämä on nyt ihan hirveätä, tämä hevonen pillastuu tästä just nyt, että mitä tehdään.

Että se, että hevosille annetaan myös se vapaus valita. Eihän se hölmöile minun mielestä. (H2)

6.4.2 Antroposentrisyys hevosavusteisessa toiminnassa

Antroposentrisyys, eli ihmiskeskeisyys, ja antroposentrisyyden havaitseminen tulivat esille haastatteluissa monista eri näkökulmista. Kaikki haastateltavat puhuivat hevosavusteisessa toiminnassa mukana olevista hevosista työkavereina. Haastateltavat pitivät tärkeänä tarkastella ihmisen toiminnan vaikutusta suhteessa hevoseen ja, että suunniteltua toimintakerran ohjelmaa muutettaisiin aina tarvittaessa hevosen olotilan arvion mukaisesti. Haastatteluissa mainittiin myös toiminnan menevän vikaan, jos hevosta välineellistettäisiin. Ymmärrettiin myös vapauden antamisen tärkeys hevoselle pelkän hevosen rajoittamisen sijaan.

Toisaalta moni haastateltava koki onnistumisten kokemusten olevan tärkeitä hevosavusteisessa toiminnassa. Palveluntarjoajan sanottiin esimerkiksi auttavan asiakasta onnistumaan hevosen kanssa tehtävistä toiminnallisista tehtävistä onnistumisen takaamiseksi. Useampi haastateltava kertoi, ettei halua aiheuttaa asiakkaalle ikäviä kokemuksia ja pyrkii siihen, että annetut tehtävät onnistuvat.

Kyllä mä pyrin siihen, että asiakas saa pitää kasvonsa, ettei menetä kasvojaan. Joskus mä totean, että ”no onpas tällä hevosella nyt varmaan vähän huono päivä, että meidän pyytämä asia ei toteudu”. Riippuu vähän, että missä suhteessa mä olen kuhunkin asiakkaaseen tai ikätason mukaisesta, että vaikka aikuisten kanssa, onko vielä joku juttu, jota en tiä ja yritän hoksata niitä asioita sitten, mitkä voi vaikuttaa siinä tilanteessa. (H1)

Yksi haastateltava mainitsi, ettei asiakkaan tavoitteita voida edistää, jos hevonen ei jaksaa tai osaa siltä pyydettyjen tehtävien suorittamista. Hevosen kouluttaminen nousikin keskeiseksi teemaksi haastatteluissa. Haastattelujen mukaan hevosen käytöstä pyrittiin aina ymmärtämään ja kouluttamaan epätoivottua käytöstä pois. Yksi haastateltava kertoi näkevänsä kaikki hevosen ja ihmisen väliset tilanteet kouluttamisena. Toisaalta toinen haastattelija kuvaili hevosen oppivan tekemisen kautta.

Se hevonen oppii siinä tekemisen kautta ja se pitää vaan suhteuttaa siihen tekemiseen, että alkuun se ei ole siinä kauhean hyvä, mutta se oppii siinä samalla, kun tehdään. (H2)

6.5 Näkökulmia ekologiseen oikeudenmukaisuuteen

Hevosen toimijuuden huomioiminen tuli esille haastatteluissa. Hevosen mielipiteiden kuuntelemista pidettiin tärkeänä ja toivottavana. Hevosen vapaaehtoista osallistumista

hevosavusteiseen toimintaan korostettiin kaikissa haastatteluissa. Sen lisäksi suhtautumista hevosen kieltäytymiseen hevosavusteisesta toiminnasta käsiteltiin haastatteluissa. Yksi haastateltavista kertoi, miten tilannekohtaisesti harkitaan, mitä hevosen kanssa tehdään, riippuen hevosen yhteistyöhalukkuudesta. Yleisesti haastateltavat kokivat, että hevosella on oikeus kieltäytyä ja osoittaa, ettei ole kiinnostunut toiminnasta.

Kyllähän meilläkin on jokaisella hevosella se X määrä asiakastyötä, mitä ne saa päivässä tehdä ja se on jokaisen hevosen itse määrittelemä raja, että meillä hevosilta kysytään, että tuutko töihin ja jos ne sanoo ei niin ei niitä sieltä sitten saalisteta. (H5)

Haastateltavat kokivat, että hevosella on aina syynsä kieltäytyä ja sitä on hyvä pohtia myös asiakkaan kanssa.

Luottamus siihen, että kun me varmistetaan, että hevoselle tapahtuu mukavia asioita silloinkin, kun se on töissä, se on sille jotenkin kannattavaa, niin silloin niillä ei ole syytä juosta karkuun, kun kysytään töihin. Ja sitten kun ne ei tuleniin, milloin se on uusi hevonen laumassa tai on just vihreätä ruohoa tarjolla tai on juuri päässyt vasta ulos tai sitten ne on kipeitä ja sitten sinne jäädään tarkkailemaan usein että mikä on hevosen vointi ja onko sillä kaikki ok ja, jos kaikki on ok niin saatetaan vielä kysyä uudestaan niin hevonen saattaakin päättää, että kyllä mä voin tulla tai sitten me keksitään jotain muuta tekemistä niiden asioiden ympärillä. (H5)

Haastateltavat näkivät hevosen oikeuden tehdä valintoja olevan tärkeä osa hevosavusteista toimintaa. Haastateltavat tunnistivat hevosen olevan elävä olento, jonka vuoksi palveluntarjoaja ei voi päättää toiminnan sisältöä täysin etukäteen, koska hevosen mielipiteet vaikuttavat toimintakertojen kulkuun. Haastatteluissa painotettiin toiminnan etenevän hevosen ehdoilla, eikä tiettyä hevoskontaktia monen palveluntarjoajan kohdalla luvattu asiakkaille. Kuitenkin tiettyjä asioita useat haastateltavat vaativat hevosiltaan.

Niin, pitäähän sen hevosen olla vaikka talutettavissa, että vaikka semmoiset perusasiat, semmoiset normaalit hevosen käsittelyasiat, että ei kuitenkaan niin, että se hevonen aina saa karata taluttajalta vihreätä syömään kauemmas. Siinäkin on turvallisuusriski, jos se hevonen on oppinut sen, että se aina saa singota tallin toiselle reunalle. (H1)

Haastatteluissa käsiteltiin hevosen toimijuuteen suhtautumista myös hevosen reagoimiseen suhtautumisen kautta. Hevosen reagointia pidettiin toivottavana ja merkityksellisenä toiminnalle. Epätoivottujen reaktioiden jälkeen haastateltavat kertoivat miettivänsä yhdessä asiakkaan kanssa, miksi jokin käytös ilmeni hevosessa. Epätoivotun käytöksen syytä pyrittiin selvittämään. Yksi haastateltavista kuitenkin koki, että hevonen saisi reagoida mahdollisimman pienesti.

No kyllä reagoida saa, mutta mahdollisimman pienesti tietysti. Oon opetellut just sitä, että tuntee ne hevoset etukäteen sen verran hyvin, että mä tiedän, koska se alkaa olla semmoinen, että nyt tämä alkaisi riittämään tai muuta vastaavaa. Eihän reagointi ole missään nimessä kiellettyä ja, mutta se, että

kyllä mä niin kun pyrin varmistamaan ennen kuin hevonen tulee asiakastyöhön.
(H4)

Muunlaisen näkökulman ja oikeuksien huomioiminen näkyi haastattelujen vastauksissa. Kunnioitusta kaikkia toiminnassa mukana olevia kohtaan pidettiin tärkeänä. Hevosen elekielen oppiminen oli monelle haastateltavalle keskeistä asiakkaan kanssa tehtävää toimintaa hevosavusteisessa toiminnassa. Palveluntarjoajan roolin nähtiin esimerkiksi olevan hevosen kielen sanoittajana ja sen huomioimisen opettajana, jolloin hevosta muunlaisena pyrittiin ymmärtämään.

Mä oon mahdollistaja ja sanotan sitä hevosen kieltä asiakkaalle ja opetan häntä huomioimaan ja hoksaamaan sitä hevosen kieltä ja sanotan sitä, mitä mä kuulen siltä hevoselta, kun se hevonen voi vaikka sanoa, että mä en anna teille kiinni, kun te tuutte tommosessa hurjassa jossakin innostuksen vallassa tai stressissä tai te mietitte nyt liikaa sitä koulupäivää tai aikaisempaa tapahtumaa. Mun tehtävä on sit siin sanoa, että annetaanpa hepan vähän olla, jutellaan vähän, mennään kauemmas ja hengitellään, annetaan hartioiden vähän laskea ja mennään sitten takaisin ja kysytään hevoselta, että ollaanko me nyt siinä kunnossa, että me voidaan tulla sen kanssa toimiin sitten. (H1)

7 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata hevosen roolia hevosavusteisessa toiminnassa ekososiaalisen viitekehyksen kautta sosiaalialalla ja vastata kahteen tutkimuskysymykseen: Millainen rooli hevosella on hevosavusteisessa toiminnassa sosiaalialalla? Miten ekososiaalinen viitekehys näkyy hevosavusteisessa toiminnassa sosiaalialalla?

Haastattelujen perusteella hevosen rooli hevosavusteisessa toiminnassa on toimia mahdollistajana muun muassa tunteiden käsittelylle, vuorovaikutustaitojen kehittämiseksi, kehonhallinnan ja kehollisuuden edistämiseksi. Hevosen läsnäolo koettiin monien taitojen ja ominaisuuksien edistävänä tekijänä hevosen ollessa ominaisuuksiltaan ihmisestä tarpeeksi poikkeava, mutta myös samankaltainen. Hevosen roolin tarkastelu ja sen ymmärtäminen on tärkeää hevosavusteisen toiminnan tulevaisuudelle, jotta laadukkaita palveluita olisi mahdollisuus tuottaa osana sosionomin vaihtoehtoisia työskentelymenetelmiä.

Wang ja Altanbulag (2022, 5) määrittelevät ekososiaalityötä muutokseksi ihmiskeskeisyydestä ihmisen ja luonnon välisen harmonian arvostukseksi, jossa luonnon ekologia, ihmisen ja luonnon välinen intersubjektivisuus sekä kestävä kehitys sisällytetään sosiaalityöhön. Intersubjektivisuus on keskeistä ihmisten välisille suhteille. Se tarkoittaa kahden tai useamman yksilön subjektiivisten tilojen ja kokemusten jakamista. Intersubjektivisuutta on tarkasteltu myös ihmisten ja muunlajisten välillä, jolloin se ei perustu niinkään verbaaliseen vuorovaikutukseen vaan kehollisuuteen. Toimijuus on keskeistä intersubjektivisuuden

kokemukselle, koska ilman sitä yhteiselle vuorovaikutuksen tulkinnalle ei jää tilaa. (Koski & Spännäri 2024, 2-3.)

Neljä viidestä opinnäytetyön haastateltavasta toteutti sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mukaista hevosavusteista toimintaa. Myös sosiaalipedagogisen hevostoiminnan viitekehys huomioi hevosen toimijuutta, jonka nähdään tuovan esille myös asiakkaan toimijuutta. (Pietilä 2019, 41.) Pietilä (2019, 43) mainitsee, miten sosiaalipedagogiset periaatteet toteutuvat aidommin hevosen ollessa mahdollisimman vapaasti toiminnan aikana. Työskenneltäessä hevosen kanssa vapaana laumassa, hevonen pystyy ilmentämään enemmän toimijuuttaan kuin tilanteissa, joissa hevonen ei ole vapaana (Pietilä 2019, 43). Toimijuutta tarkasteltaessa ekososiaalisen- ja sosiaalipedagogisen hevostoiminnan viitekehukset ovat yhteneväisiä.

Opinnäytetyön tulosten perusteella intersubjektiivisuus ja toimijuus ilmenevät hevosavusteisessa toiminnassa sosiaalialalla ainakin osittain. Hevosen reagoimista ja mielipiteiden esittämistä toivotaan eikä hevosta pakoteta osallistumaan toimintaan. Hevosen kehollinen vuorovaikutus on hevosavusteisessa toiminnassa keskeistä asiakkaan tavoitteiden työstämisessä. Toisinaan hevosten kanssa työskenneltiin vapaana ja/tai laumassa. Näin ollen opinnäytetyön tulosten perusteella hevosavusteisessa toiminnassa on edellytyksiä intersubjektiivisuuden ja toimijuuden toteutumiselle hevosen ja ihmisen välistä suhdetta tarkasteltaessa. Kuitenkin Kosken ja Spännärin (2024, 4) mukaan ihmiset saattavat puhua hevosista toimijoina, mutta käytännössä toimijuus ei välttämättä toteudu. Mahdollinen puheiden ja käytännön ristiriita tulee ottaa huomioon tuloksia tarkasteltaessa.

Ekososiaalinen siirtymä vaatii Matthiesin (2016, 9) mukaan luopumista ihmiskeskeisyydestä huomioiden muunlajisten näkökulman ja oikeudet. Toisin sanoen hevosavusteisen toiminnan tulisi huomioida hevosen näkökulma ja oikeudet, jotta toiminta olisi ekososiaalisesti kestävä. Opinnäytetyön tulokset osoittivat, että hevosen näkökulmaa ja oikeuksia huomioidaan esimerkiksi hevosen hyvinvoinnista ja lajityypillisistä tarpeista huolehtimalla. Tuloksissa painotettiin myös hevosen kohtelemista työkaverina tai kumppanina. Välineellistäminen puolestaan katsottiin huonon tavan mukaiseksi hevostoiminnaksi, jota vältettiin.

Kieson ja Abramson (2016, 3) jäsentelivät tekijöitä, jotka viittasivat hevosen välineellistämiseen ja kumppanuuteen. Kumppanuutta osoittivat hevosen käyttäytymisen havainnointi ja arviointi hevosen luonnollisen käyttäytymisen näkökulmasta, hevosen hyvinvoinnin priorisointi ihmisen hyvinvoinnin rinnalla, toiminnan vähintään neutraali vaikutus hevoseen, hevosen salliminen reagoimaan ja vastaamaan ilman ihmisen kontrollia sekä positiivisen vahvistamisen priorisointi koulutuksessa. Opinnäytetyön tulokset osoittivat, että hevosavusteisen toiminnan palveluntarjoajat pitivät tärkeänä arvioida hevosen käyttäytymistä luonnollisen käyttäytymisen näkökulmasta, hevosen hyvinvoinnin priorisointia, hevosen

halukkuutta osallistua toimintaan ja hevosen reagoinnin sallimista. Kaikki palveluntarjoajat myös tarkastelivat hevosia osana hevosavusteista toimintaa. Edellä mainitut tekijät osoittivat kumppanuutta ja näin ollen myös ekososiaalisen viitekehyksen mukaista toimintaa, joka huomioi muunlaisen näkökulman ja oikeudet.

Välineellistävää toimintaa osoittivat Kiesonin ja Abramsonin (2016, 3) mukaan hevosen käyttäytymisen arviointi ihmisen käyttäytymisen näkökulmasta (antropomorfisointi), ihmisen hyvinvoinnin priorisointi hevosen kustannuksella, asiakkaan haluttomuus toimintaan osallistumiseen, hevosen psykologian huomioimatta jättäminen toiminnan aikana, hevosen manipulointi tai rankaiseminen toiminnan toteuttamiseksi ja negatiivinen vahvistaminen koulutusmenetelmänä. (Kieson & Abramson 2016, 3.) Opinnäytetyön tulosten mukaan välineellistävään, eli myös ekososiaalisesti kestävämpään, toimintaan viittasi mahdollisesti hevosen käyttäytymisen arviointi ihmisen käyttäytymisen näkökulmasta ja ihmisen hyvinvoinnin priorisointi hevosen kustannuksella. Tulosten perusteella hevosen toivottiin esimerkiksi reagoivan ja esittävän mielipiteitä, mutta toisaalta hevosen tulisi olla toiminnan aikana talutettavissa hallitusti ja asiakkaalle haluttiin tarjota onnistumisen kokemuksia esimerkiksi erilaisten tehtäväratojen suorittamisen kautta. Edellä mainituissa esimerkeissä ihmisen näkökulma korostuu ja ihmisen hyvinvointia saatetaan priorisoida hevosen kustannuksella, jotta onnistumisen kokemukset voidaan taata asiakkaalle niin, että hevonen on asiakkaan hallinnassa.

Hirvilampi ja Helne (2014, 2164) argumentoivat ettei kestävä ekososiaalinen muutos ole mahdollista ilman, että hyvinvoinnin osatekijöitä tarkastellaan syvemmin. Tutkijat määrittelevät hyvinvoinnin toteutumista itsensä toteuttamisen toteutumisen kautta, joka ei keskity vain yksilöön vaan myös ympäröivään luontoon ja sen eliöihin. Hevosen roolia ja hevosavusteista toimintaa tarkasteltaessa on tärkeä pohtia, miten hevosen hyvinvoinnin tekijät toteutuvat kriittisesti arvioituina. Opinnäytetyön tulosten perusteella hevosavusteisen toiminnan palveluntarjoajat painottivat hevosen mahdollisuutta olla hevonen lajityypillisten tarpeiden tyydyttämisen ja hevosen mielipiteiden huomioimisen kautta. Samanaikaisesti iso osa hevosavusteisesta toiminnasta käytännössä keskittyi hevosen kouluttamiseen, tehtäväratoihin, taluttamiseen ja joskus ratsastamiseen. Tulosten mukaan hevosen tulisi myös osata ne taidot, joita hevosavusteissa toiminnassa käytetään. Kouluttamisen kohteena tai välineenä oleva hevonen tehtäväradan suorittamiseen, taluttamiseen tai ratsastamiseen ei viittaa itsensä toteuttamiseen hevosen näkökulmasta vaan itsensä toteuttamiseen vain ihmisen perspektiivistä katsottuna.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan laatukäsikirjan (Lipponen & Vehmasto 2021, 31) mukaan hevoselle tulee opettaa kaikki ihmisen kanssa tarvittavat taidot, sillä hevosella ei ole niitä luontaisesti. Laatukäsikirjassa mainitaan myös, miten toiminnan tarjoajan tulisi pohtia, mitä taitoja hevoselle tulee kouluttaa onnistuneen toiminnan takaamiseksi. Esimerkkejä tärkeinä

pidetyistä taidoista, joita hevonen ei laatukäsikirjan mukaan osaa luonnostaan, ovat esimerkiksi kontaktin ottaminen, paikalla oleminen, odottaminen, talutettuna oleminen ja keskittyminen. Sen lisäksi hevosen käsittelijöiden kuvataan olevan aina kouluttajia hevosen oppiessa koko ajan ollessaan vuorovaikutuksessa ihmisen kanssa. (Lipponen & Vehmasto 2021, 31.) Opinnäytetyön tulokset osoittivat sosiaalipedagogisen hevostoiminnan laatukäsikirjan mukaista toimintaa. Laatukäsikirjan näkemys hevosen luonteesta ja ihmisen tarpeesta kouluttaa toimintaan sopiva hevonen voidaan kuitenkin katsoa hyvin ihmiskeskeiseksi tavaksi tarkastella hevosta, joka ei puolestaan välttämättä osoita ekososiaalisten periaatteiden mukaista toimintaa. Hevosen katselu ensisijaisesti koulutuksen kohteena olevana olentona viittaa epätasa-arvoiseen, korostuneen antroposentriseen, ihmisen ja muunlajisen väliseen suhteeseen.

Tulosten perusteella hevosen rooli hevosavusteisessa toiminnassa näyttäytyy monilta osin ekososiaalisten periaatteiden mukaiselta toiminnalta huomioiden hevosen hyvinvointia, lajityypillisiä tarpeita, valinnanvapautta ja oikeuksia, mutta käytännön toteutus on osittain ristiriidassa ekososiaalisen viitekehyksen kanssa. Opinnäytetyön tuloksissa esiintynyt tarve kouluttaa hevonen toimintaan sopivaksi, esimerkiksi turvallisuuden takaamiseksi, olettaa, että ilman kouluttamista hevonen itsessään on epäsopiva ja vaarallinen. Hirvilammen ja Helnen (2014, 2163) mukaan ekososiaalisen viitekehyksen periaatteiden mukaan tulisi välttää toiseuden alistamista ja hallitsemista sekä nähdä itsemme yhdenvertaisina luonnon ja muunlajisten kanssa. Hevosen koulutuksen tärkeyden korostaminen opinnäytetyön tuloksissa viittaa alistamisen ja hallitsemisen kulttuuriin, jossa ihmisen ja hevosen välinen suhde on korostetun epätasavertainen. Tarvitseeko hyvinvoivaa, mahdollisimman lajityypillistä elämää elävää hevosta erityisesti kouluttaa hevosavusteiseen toimintaan? Voiko hevosavusteinen toiminta tapahtua kontekstissa, jossa sekä hevonen, että ihminen ovat oppimassa toisiltaan ilman, että kukaan osapuolista on kouluttamassa tai hallitsemassa toista?

8 Pohdinta

8.1 Opinnäytetyön jatkokehittäminen ja hyödynnettävyys

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena teemahaastatteluita hyödyntäen. Teemahaastattelut mahdollistivat haastateltavien subjektiivisten kokemusten ilmaisemisen suhteellisen laajasti. Opinnäytetyössä käytettiin kuitenkin vain yhtä menetelmää ja pientä otoskokoa rajallisten resurssien vuoksi, joka rajoittaa tulosten yleistettävyyttä. Esimerkiksi havainnoinnin yhdistäminen haastatteluihin olisi voinut lisätä opinnäytetyön luotettavuutta ja lisätä työn objektiivisuutta.

Pienestä otoskoosta ja yhdestä menetelmästä huolimatta haastatteluissa ilmeni kaikkien haastateltavien välillä yhtäläisyyksiä, joihin keskityttiin analyysissä yksittäisten eroavaisuuksien sijaan. Toisin sanoen eroavaisuuksia haastateltavien välillä huomioitiin analyysissä, mutta painotettiin toistuvista teemoista tehtyjä havaintoja. Tämän tarkoituksena oli pyrkiä luomaan pohjaa hevosavusteisen toiminnan kehittämiseksi sosiaalialalla ekososiaalisesti kestäväällä tavalla. Ekososiaalinen viitekehys yhdessä hevosavusteisuutta ja hevosten hyvinvointia koskevan tutkimuksen kanssa ohjasi analyysiä ja johtopäätöksiä.

Oma perehtyneisyyteni ja ammatillinen taustani hevosten hyvinvoinnin ja hevosavusteisuuden parissa vaikutti opinnäytetyöprosessin taustalla. Työtä tehdessä oli tärkeää, että tiedostin asemani ja ennako-oletukset, jotka olisivat voineet vaikuttaa opinnäytetyön etenemiseen ja tuloksiin. Analyysin luotettavuuden kannalta oli kriittistä, että sitä ohjasi teoria eikä esimerkiksi omat oletukseni aiheesta. Syvempi perehtyneisyys aiheeseen oli kuitenkin myös edullista onnistuneen toteutuksen osalta esimerkiksi teemahaastattelujen lisäkysymyksiä esittäessä.

Opinnäytetyössä tarkasteltiin tiettävästi ensimmäistä kertaa ekososiaalisen viitekehysten ja eläinavusteisuuden suhdetta. Ekologisen kriisin syventyessä ekososiaalisten arvojen pohdinta, jäsentäminen ja soveltaminen käytäntöön sosiaalialalla on ajankohtaista ja tarpeellista. Näin ollen opinnäytetyön alustavia tuloksia voidaan jatkossa hyödyntää aihetta koskevien laajempien tutkimusten suunnittelussa käytännön työn kehittämisen lisäksi.

Työelämäkumppanina toiminut Hevosavusteiset palvelut Kotka-Hamina koki opinnäytetyön nostavan esille ajankohtaisen ja tärkeän näkökulman hevosen roolista ja asemasta hevosavusteisessa toiminnassa. Työelämäkumppani kertoi opinnäytetyön haastavan hevosavusteisten palvelujen tuottajat arvioimaan toimintamallejaan ja suhdetta hevoseen toiminnassaan. Sen lisäksi Hevosavusteiset palvelut Kotka-Hamina on kiinnostunut kehittämään hevosavusteista toimintaa ja palveluita hyödyntäen opinnäytetyön tuloksia. Opinnäytetyön tulokset viittaavat kehittämistyön tarpeeseen hevosavusteisuuden parissa sosiaalialalla, jotta toiminta olisi ekososiaalisesti kestävämpää. Hevosavusteisen toiminnan kehittämisen lisäksi opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää myös laajemmin tarkasteltaessa sosiaalialan käytäntöjä, valtarakenteita ja kehittäessä ekososiaalisesti kestäviä käytännön toimintamalleja.

8.2 Ekososiaalinen siirtymä hevosavusteisessa toiminnassa sosiaalialalla

Opinnäytetyön tavoitteena oli lisätä tietoa siitä, miten ekososiaalinen viitekehys voi ohjata hevosavusteisen toiminnan kehittämistä ja näin ollen edistää hevosavusteisen toiminnan kokonaisvaltaista ymmärrystä sosiaalialalla. Ekososiaalisesti kestävään hevosavusteiseen

toimintaan pyrkiessä on tärkeä käsitellä hevosavusteisen toiminnan käytännön toteutusta. Ekofeminismi kritisoi dualistista, kahtia jakavaa, ajattelua ja siihen liittyvää sarron kulttuuria. Dualismin nähdään vahvistavan epätasa-arvoisia valtarakenteita esimerkiksi ihmisen/eläimen, ihmisen/luonnon, mielen/ruumiin ja miehen/naisen välillä, joissa toinen osapuoli on alisteinen ja toinen hallitseva. Ekofeministisen näkemyksen mukaan kyseessä on arvohierarkia, joka johtaa alistamisen kulttuuriin. Dualismien purkaminen nähdään ekofeminismin mukaan oikeudenmukaisuuden edistämisenä. (Paavilainen 2022, 14.) Ekososiaalisesti kestävässä hevosavusteisessa toiminnassa tulisikin tarkastella toiminnassa ilmeneviä epätasa-arvoisia valtarakenteita ihmisen ja hevosen välillä tavoitellen dualismien purkamista. Oikeudenmukaisuuden laajentuessa sosiaalisesta ekologiseen, on mahdollista olla hieman lähempänä ekososiaalisesti kestäväää toimintaa sosionominkin työssä. Osana globaaliin ekokriisiin vastaamista, tulisi sosionominkin pohtia havaitsemiaan ja toteuttamia epätasa-arvoisia valtarakenteita.

Opinnäytetyön tulosten mukaan toiminnallisuus ja tehtävien toteuttaminen ovat merkityksettömiä asiakkaan tavoitteiden saavuttamisen kannalta hevosavusteisessa toiminnassa. Toiminta kuitenkin perustuu laajasti tehtäviin, joissa suoritetaan esimerkiksi hevosen tai talliympäristön hoitotoimenpiteitä, ratsastusta, hevosen kävelyttämistä tai tehtäväratoja. Hevosen käyttäminen toiminnan kohteena ihmiskeskeisistä tarkoituksesta lähtöisin altistaa toiminnan ekologisen oikeudenmukaisuuden ja ekososiaalisen viitekehyksen periaatteiden laiminlyömiselle. Hevosavusteista toimintaa sosiaaliolla tarjoavien tulisikin kriittisesti tarkastella edellä mainittujen toimintojen tarpeellisuutta asiakkaan tavoitteiden saavuttamiseksi. Miltä sosiaaliolla toteutettava hevosavusteinen toiminta voisi näyttää, jos se ei perustuisi tehtäviin, joissa hevonen on välineenä ihmiskeskeisistä näkökulmista laadittuihin tehtäviin? Hevonen, joka saisi hevosavusteisessa toiminnassa olla ”vain” hevonen, voisi näyttää suuntaa hevosavusteisuudelle, joka on ekososiaalisesti kestäväää. Ihmiskeskeisten lähtökohtien tarkempi huomioiminen hevosavusteista toimintaa suunniteltaessa osana sosiaalialan palveluja on oleellinen askel kohti ekososiaalisempaa sosionominkin työtä.

Ranta-Tyrkkö ja Närhi (2021, 616-618) havaitsivat sosiaalityön ihmiskeskeisyyden hidastavan ekososiaalityön omaksumista ja sen ymmärrystä. Ihmiskeskeisyyden havaitseminen muunlajisten kanssa työskennellessä vaatii aikaa ja koulutusta. Stemm ym. (2024, 184) puolestaan huomauttavat, että sosiaalityötä tekevät ovat koulutettuja ymmärtämään ihmisiä ja yhteiskuntaa, mutta ei välttämättä muunlajisia ja luonnonympäristöä, joka asettaa haasteita ekososiaalityön omaksumiselle. Kiesonin ja Abramsonin (2016, 5-6) mukaan hevosavusteisen toiminnan tarjoajien vaihteleva tausta suhteessa heidän tietämykseen hevosten käyttäytymisestä, oppimisesta ja koulutustavoista voi johtaa vaihteleviin tulkintoihin hevosten käyttäytymisestä hevosavusteisessa toiminnassa. Palveluntarjoajien vaihteleva tausta ja tietämys tulee ottaa huomioon opinnäytetyön tuloksia tulkitessa.

Eläin- tai hevosavusteisuuden tunnistaminen ekososiaalityön yhtenä ilmentymänä saattaa olla liioiteltua vielä tällä hetkellä. Hevosavusteisella toiminnalla on kasvava ja vahvistuva paikkansa osana sosiaalialan palveluja, mutta toiminnan jäsentely on vielä hyvin keskeneräistä ja ristiriitaista, jotta sen voitaisiin sanoa olevan ekososiaalityötä opinnäytetyön tulosten perusteella. Hevosavusteisuutta ei ole tiettävästi tutkittu opinnäytetyön näkökulmasta aiemmin, joten opinnäytetyöllä on arvonsa tärkeän keskustelun avaajana. Hevosavusteista toimintaa ja hevosen roolia tulisi tarkastella näkökulmasta, joka on väistämätöntä ekologisen oikeudenmukaisuuden ja kestäväen kehityksen takaamiseksi. Yhteiskunnan ekologisen kriisin syventyessä, pyrkimykset ekososiaalisempaan sosiaalialan työhön ovat ehdottoman tärkeitä. Sosiaalialan työ on perinteisesti keskittynyt ihmisenäkökulmaan, mutta se ei enää riitä takaamaan aidosti oikeudenmukaista ja kestävää tulevaisuutta. Sorron, alistamisen ja epätasavertaisten valtdynamiikkojen tarkastelu tulisi ulottaa ihmisistä luontoon ja muunlajisiin, jotta sosioekologisen kriisin juurisyihin on mahdollista puuttua myös sosionomina paremman ekologisesti oikeudenmukaisen tulevaisuuden takaamiseksi.

Lähteet

- Aaltio, J. Puusa, A. 2020. Mitä laadullisen tutkimuksen arvioinnissa tulisi ottaa huomioon? Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. E-kirja. Gaudeamus.
- Besthorn, F. H., Pearson McMillen, D. 2002. The Oppression of Women and Nature: Ecofeminism as a Framework for an Expanded Ecological Social Work. *Families in Society: The Journal of Contemporary Human Services* 83 (3), 221-232.
- Boetto, H. 2017. A Transformative Eco-Social Model: Challenging Modernist Assumptions in Social Work. *British Journal of Social Work* 47, 48-67.
- Boetto, H. 2016. Advancing Transformative Eco-social Change: Shifting from Modernist to Holistic Foundations. *Australian Social Work* 72 (2), 139-151.
- Bozalek, V. & Pease, B. 2021. Towards post-anthropocentric social work. Bozalek, V. & Pease, B (toim.) *Post-Anthropocentric Social Work*. Routledge, 1-15.
- De Santis, M., Contalbrigo, L., Borgi, M., Cirulli, F., Luzi, F., Redaelli, V., Stefani, A., Toson, M., Odore, R., Vercelli, C., Valle, E. & Farina, L. 2017. Equine Assisted Interventions (EAI): Methodological Considerations for Stress Assessment in Horses. *Veterinary Sciences* 4 (3). Viitattu 17.4.2024. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5644660/>
- Dominelli, L. 2013. Environmental justice at the heart of social work practice: Greening the profession. *International Journal of Social Welfare* 22 (4). Viitattu 17.4.2024. https://www.researchgate.net/publication/264568459_Environmental_justice_at_the_heart_of_social_work_practice_Greening_the_profession
- Equine International 2024. About Research and Funding. Viitattu 13.4.2024. <https://equineintl.org/current-research-projects>
- ETENE 2011. Sosiaali- ja terveystieteiden perusta. ETENE-julkaisu 32. Viitattu 3.5.2024. <https://etene.fi/documents/1429646/1559058/ETENE-julkaisu32+Sosiaali-+ja+terveysalan+eettinen+perusta.pdf/13c517e8-6644-4fa5-8c5f-193cfdce9841>
- Ferlazzo, A., Fazio, E., Cravana, C. & Medica, P. 2023. Equine-assisted services: An overview of current scientific contributions on efficacy and outcomes on humans and horses. *Journal of Veterinary Behavior* 59 (2023), 15-24.
- Fredrickson-MacNamara, M. & Butler, K. 2010. Animal selection procedures in animal-assisted interaction programs. Teoksessa Fine, A. H. (toim.) *Handbook on Animal-Assisted Therapy*. Academic Press, 111-134.
- Helne, T. & Hirvilammi T. 2017. The relational conception of wellbeing as a catalyst for the ecosocial transition. Teoksessa Matthies, A-L. & Närhi, K. (toim.) *The Ecosocial Transition of Societies - The contribution of social work and social policy*. E-kirja. New York: Routledge.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2022. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. E-kirja. Gaudeamus.
- Hirvilammi, T. & Helne, T. 2014. Changing Paradigms: A Sketch for Sustainable Wellbeing and Ecosocial Policy. *Sustainability* 6, 2160-2175.

Hämäläinen, J. & Koistinen, K. 2019. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tausta ja synty. Teoksessa Lipponen, M. & Vehmasto, E. (toim.) Sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 78/2019. Luonnonvarakeskus, 6-11.

Juuti, P. & Puusa, A. 2020. Mitä laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan? Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. E-kirja. Gaudeamus.

Keiski, R., Hämäläinen, K., Karhunen, M., Lfström, E., Näreaho, S., Varantola, K., Spoofo, S-K., Tarkiainen, T., Kaila, E. & Aittasalo, M. 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsittelyminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2/2023. Viitattu 2.5.2024. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf

Kekäle, J. & Puusa, A. 2020 Realistinen ja konstruktionistinen maailmankäsitys. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. E-kirja. Gaudeamus.

Kieson, E. & Abramson, C. I. 2016. Equines as Tools Vs Partners: A Critical Look at the Uses and Beliefs Surrounding Horses in Equine Therapies and Argument for Mechanical Horses. Journal of Veterinary Science & Animal Husbandry 5 (1), 1-7.

Klemmer, C. L. & McNamara, K. 2019. Deep Ecology and Ecofeminism: Social Work to Address Global Environmental Crisis. Journal of Women and Social Work 35 (4). Viitattu 21.4.2024. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0886109919894650>

Koski, S. E. & Spännäri, J. 2024. Experiences of Intersubjectivity and Agency in Human-Horse Relationships Differ Between Box- and Open-Shed-Stable Environments. Anthrozoös. Viitattu 20.4.2024. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/08927936.2024.2320999>

Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka: Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. E-kirja. Tampere: Vastapaino.

Laine, P., Laitinen, A. Mäki-Tuuri, S. & Raento, P. 2015. Hevosavusteinen kuntoutus- ja terapiatoiminta Suomessa: kehitys ja haasteet. Kuntoutus 38 (2), 42-53. <https://journal.fi/kuntoutus/article/view/125456>

Lipponen, M. & Vehmasto, E. 2019. Johtopäätökset: Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan työote ja palveluiden portaikko. Teoksessa Lipponen, M. & Vehmasto, E. (toim.) Sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 78/2019. Luonnonvarakeskus, 80-82.

Lipponen, M. & Vehmasto, E. 2021. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan laatu ja vaikuttavuus - Käsikirja. Helsinki: Luonnonvarakeskus.

Lipponen, M., Vehmasto, E., Lilja, T., Raussi, S., Kauppinen, T., Niemi, J. & Ovaska, U. 2022. Eläinavusteisuus vastuullisesti käyttöön hyvinvointialueiden ja kuntien palveluihin. Policy Brief 3/22. Luonnonvarakeskus. Viitattu 10.11.2024. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-864-7>

Matthies, A-L. 2017. The conceptualization of ecosocial transition. Teoksessa Matthies, A-L. & Närhi, K. (toim.) The Ecosocial Transition of Societies - The contribution of social work and social policy. E-kirja. New York: Routledge.

Mendonça, T., Bienboire-Frosini, B., Mengue, F., Leclercq, J., Lafont-Lecuelle, C., Arroub, S. & Pageat, P. 2019. The Impact of Equine-Assisted Therapy on Equine Behavioral and Physiological Responses. Animals 9 (7). Viitattu 16.4.2024. <https://www.mdpi.com/2076-2615/9/7/409>

Närhi, K. & Matthies, A-L. 2016. The ecosocial approach in social work as a framework for structural social work. *International Social Work* 61 (4), 1-13.

Närhi, K. 2015. Ekososiaalinen viitekehys sosiaalityössä. *Janus* 23 (3), 322-328.
<https://journal.fi/janus/article/view/53002>

Okulov, S. 2019. Teorialle rakentuva ammatillisuus sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. Teoksessa Lipponen, M. & Vehmasto, E. (toim.) *Sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 78/2019*. Luonnonvarakeskus, 18-23.

Paavilainen, A. 2022. Sosialisatio ja varhaiskasvatus kapitaliseen aikakaudella - Ekososiaalisen kasvatusteorian ekofeministinen kritiikki. *Kasvatus ja Aika* 16 (3), 9-24.
<https://journal.fi/kasvatusjaaika/article/view/111727>

Pietilä, J. 2019. Hevosen toimijuus sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. Teoksessa Lipponen, M. & Vehmasto, E. (toim.) *Sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 78/2019*. Luonnonvarakeskus, 41-44.

Puusa, A. 2020. Haastattelutyypit ja niiden metodiset ominaisuudet. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. E-kirja. Gaudeamus.

Puusa, A. & Juuti, P. 2020a. Organisaatiokulttuurinäkökulma esimerkkinä laadullisen tutkimuksen yleistymisestä. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. E-kirja. Gaudeamus.

Puusa, A. & Juuti, P. 2020b. Laadullisen tutkimuksen olemus. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. E-kirja. Gaudeamus.

Rankins, E.M., McKeever, K.H & Malinowski, K. 2023. Equids in Equine Assisted Services: A Scoping Review. *Journal of Equine Veterinary Science* 127.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0737080623006317>

Ranta-Tyrkkö, S. & Närhi, K. 2021. Striving to strengthen the ecosocial framework in social work in Finland. *Community Development Journal*, 56 (4), 608-625.

Ruusuvuori, J. & Nikander, P. 2017. Haastattelun litterointi. Teoksessa Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvuori, J. (toim.) *Tutkimushaastattelun käsikirja*. E-kirja. Tampere: Vastapaino

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ry. 2024. SPHT®-palvelua tuottavia ohjaajia. Viitattu 10.11.2024. <https://www.hevostoiminta.net/spht-r-palvelua-tuottavia-ohjaajia/>

Stamm, I., Ranta-Tyrkkö, S., Matthies, A-L. & Närhi, K. 2024. The eco-social paradigm in social work: Striving for planetary well-being. Elo, M., Hytönen, J., Karkulehto, S., Kortetmäki, T., Kotiaho, J.S., Puurtinen, M. & Salo, M. (toim.) *Interdisciplinary Perspectives on Planetary Well-Being*. Routledge, 177-188.

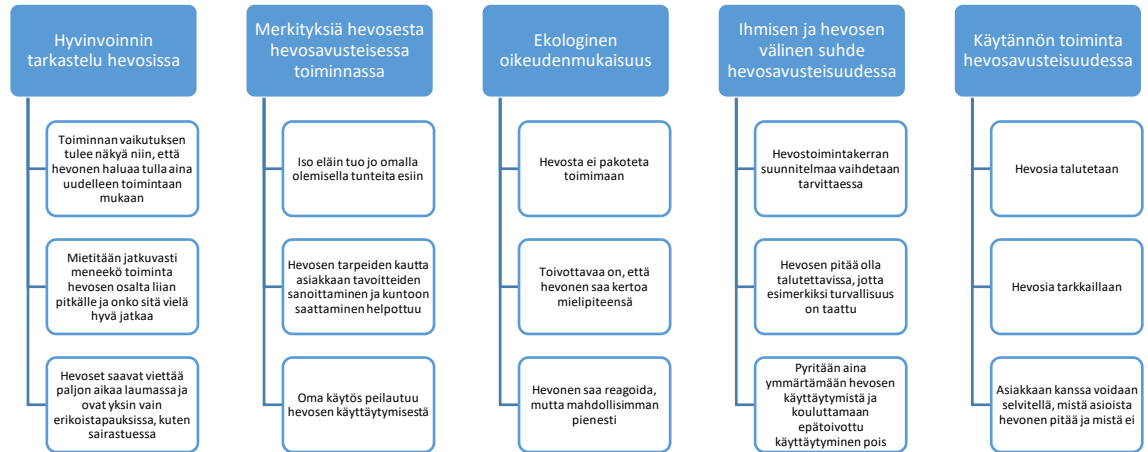
Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 3.5.2024.
https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

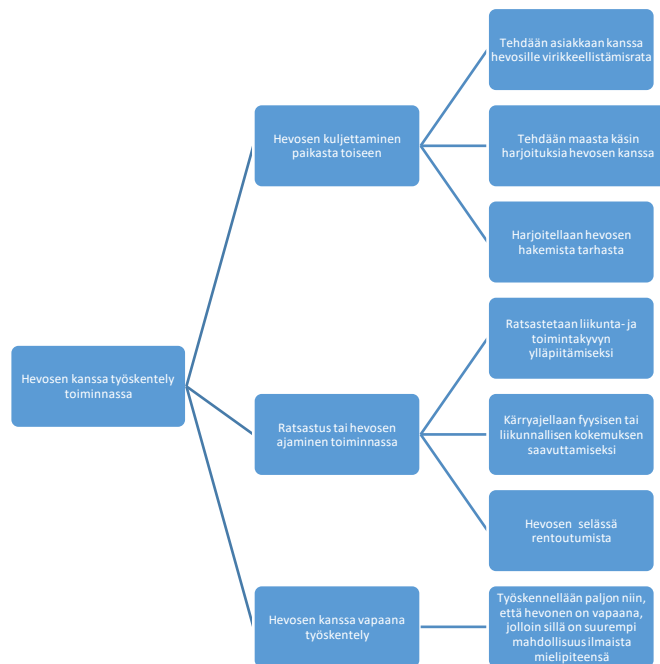
Wang, P. & Altanbulag A. 2022. A concern for eco-social sustainability: Background, concept, values, and perspectives of eco-social work. *Cogent Social Sciences*, 8 (1), 2093035. Viitattu 15.4.2023. <https://doi.org/10.1080/23311886.2022.2093035>

Kuviol

Kuvio 1. Esimerkki aineiston kategorisoinnista

Kuvio 2. Esimerkki aineiston luokittelusta pää-, ylä- ja alaluokkiin

Liitteet

No table of contents entries found.

Liite 1: Teemahaastattelurunko

Hevosen rooli

- Miten kuvailisit hevosen roolia hevosavusteisessa toiminnassa?
- Miten kuvailisit hevosia suhteessa toiminnan tarjoajiin?
- Miten kuvailisit hevosen roolia suhteessa asiakkaisiin?
- Miten kuvailisit toiminnan vaikutusta hevosiin?
- Mitä palveluntarjojana teet toiminnan aikana yleensä suhteessa hevoseen?

Hevosen hyvinvointi

- Miten hevosen tarpeita huomioidaan toiminnassa?
- Miten hevosen tarpeet huomioidaan toiminnan ulkopuolella?
- Miten hevosia käsitellään hevosavusteisen toiminnan aikana?
- Millaisia koulutusmenetelmiä tai käsittelytapoja hevosten kanssa on käytetty?
- Miten toimit toiminnan ulkopuolella hevosten kanssa?
- Miten hevonen saa reagoida ja vastata toiminnan aikana?
- Millaisessa ympäristössä hevosavusteinen toiminta tapahtuu?

Hevostoiminta sosiaalialalla

- Miten kuvailisit hevostoiminnan roolia sosiaalialalla?
- Mikä on mielestäsi tärkeää hevostoiminnassa sosiaalialalla?
- Miten tärkeänä pitämäsi asiat näkyvät tarjoamassasi hevostoiminnassa osana sosiaalialan tukipalveluja?

Liite 2: Tietosuojaseloste

LAUREAN OPINNÄYTETYÖSSÄ KERÄTTÄVIEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY

Tässä ilmoituksessa kuvataan, miten henkilötietoja käsitellään Laurean opinnäytetyössä ”Kohti ekososiaalista sosiaalialan työtä - kriittinen katsaus hevosen rooliin hevosavusteisessa toiminnassa sosiaalialalla”

Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus:

Henkilötietoja kerätään, jotta opinnäytetyön haastatteluun osallistuviin voidaan ottaa yhteyttä ja haastattelut käsitellä tutkielmaan sopivaksi aineistoksi.

Henkilötietojen osalta ei toteuteta automaattista päätöksentekoa tai profilointia.

Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste:

Henkilötietoja käsitellään seuraavalla EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaisella perusteella

o Tutkittavan suostumus

Tutkimuksessa kerättävät henkilötiedot:

Nimi, sähköpostiosoite, ammatti, koulutus, haastattelun ääninauhoite

Kerättävien henkilötietojen tietolähteet:

Kaikki henkilötiedot kerätään henkilöltä itseltään.

Henkilötietojen luovutukset:

Henkilötietoja ei luovuteta opinnäytetyön ulkopuolelle.

Tietojen siirtäminen EU- tai ETA-maiden ulkopuolelle:

Henkilötietoja ei siirretä EU- tai ETA-maiden ulkopuolelle.

Henkilötietojen käsittely opinnäytetyön aikana ja sen jälkeen:

Henkilötietoja ei lähtökohtaisesti arkistoida suurin tunnistetiedoin. Kaikki arkistoitavat henkilötiedot anonymisoidaan. Aineistot arkistoidaan salasanasuojatulle tietokoneelle salasanasuojattuina tiedostoina sekä varmuuskopioidaan Laurean OneDrive -palvelimelle. Käyttöoikeus aineistoihin on ainoastaan opiskelijalla. Aineistot säilytetään opinnäytetyön teon

ajan sekä puoli vuotta opinnäytetyön valmistumisen jälkeen, jonka jälkeen aineistot hävitetään.

Henkilötietojen suojauksen periaatteet:

Haastattelut toteutetaan Laurean Teams -ohjelman kautta, johon haastattelunauhoitteet väliaikaisesti tallennetaan. Haastatteluissa ei kerätä suoria henkilötietoja, mutta niiden esiintyessä spontaanisti haastattelun aikana, suorat henkilötiedot anonymisoidaan, eli muokataan tunnistamattomiksi litteroinnin aikana. Kaikki kerätyt tiedot ovat käyttäjätunnuksellisella tietokoneella salasanasuojattuina tiedostoina.

Rekisteröidyn oikeudet:

Rekisteröidyn oikeudet määräytyvät EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen artiklojen 15-22 mukaan seuraavasti:

Voit perua suostumuksesi ja pyytää poistamaan suostumukseen perustuvat tietosi ottamalla yhteyttä yllä mainittuun yhteyshenkilöön.

Voit tarkastaa itseäsi koskevat tiedot ja oikaista ne tarvittaessa.

Voit rajoittaa tietosi käsittelyä silloin, kun kiistät henkilötietojesi paikkansapitävyyden.

Voit tehdä valituksen tietosuojavaltuutetun toimistoon, jos katsot, että henkilötietojasi on käsitelty tietosuojalainsäädännön vastaisesti

Liite 3: Aineistonhallintasuunnitelma

AINEISTONHALLINTASUUNNITELMA

Suunnitelman tekijä: Sonja Lairila

Opinnäytetyön nimi: Kohti ekososiaalista sosiaalialan työtä - Kriittinen katsaus hevosen rooliin hevosavusteisessa toiminnassa sosiaalialalla

Suunnitelma laadittu: 14.5.2024

1. Aineiston yleiskuvaus

1.1. Aineiston kuvaus: Kerättävä tai olemassa oleva aineisto ja sen ominaisuudet

- Haastattelujen ääninauhoitteet

o äänitiedosto, mp3

- Haastattelulitteroinnit

o Tekstitiedosto, .docx

Aineistot säilytetään salattuina tiedostoina salasanasuojatulla tietokoneella sekä salattuina varmuuskopioina Laurean OneDrive -palvelussa. Käyttöoikeus tiedostoihin on vain opinnäytetyöntekijällä. Salauksessa hyödynnetään KeePassX -salasanaohjelmaa.

1.2. Aineiston laadun varmistaminen

Alkuperäinen aineisto tallennetaan erilleen ennen litterointia omaan kansioonsa. Litteroidut haastattelut tallennetaan omaan kansioonsa.

2. Eettiset periaatteet, lainsäädäntö ja henkilötietojen käsittely

2.1. Henkilötiedot ja tietosuojan huomioiminen

Suoria henkilötietoja kerätään opinnäytetyössä haastateltavien kartoittamisvaiheessa. Haastateltavien nimi ja sähköpostiosoite tulevat ilmi haastattelujen yhteydessä. Suoria henkilötietoja ei arkistoida. Epäsuoria opinnäytetyössä kerättäviä henkilötietoja ovat ammatti, koulutus ja ääninauhoite haastattelusta.

2.2. Päävastuu henkilötietojen käsittelystä eli rekisterinpitäjä

Opinnäytetyön rekisterinpitäjä on: Sonja Lairila

2.3. Tietosuojan edellyttämät ilmoitukset

Olen laatinut tietusuojauslosteen. Sen lisäksi olen suunnitellut, kuinka suostumus henkilötietojen käsittelyyn otetaan tutkimukseen osallistuvilta. Tutkimukseen osallistuvilla on myös laadittu tiedote opinnäytetyöstä sekä jokaiselta osallistuvalla pyydetään kirjallinen suostumus opinnäytetyöhön osallistumiseen.

2.4. Eettistä ennakkoarviointia edellyttävät tutkimusasetelmat opinnäytetyössä

Eettistä ennakkoarviointia ei tarvita tutkimuksessa, koska se ei koske eettisen ennakkoarvioinnin alaisia asetelmia.

2.5. Miten hallinnoit käyttämäsi, tuottamasi ja jakamasi aineiston oikeuksia?

Tutkimusaineiston oikeudet säilyvät ainoastaan opinnäytetyöntekijällä. Opiskelija ei luovuta aineistoa eteenpäin toisille tahoille.

3. Aineiston dokumentointi

3.1. Aineiston dokumentointi

Aineistot dokumentoidaan ilman suoria tunnistetietoja ja tallennetaan tietokoneelle salasanasuojattuina tiedostoina tyylillä ”ensimmäinen haastattelu_päivämäärä”, ”toinen haastattelu_päivämäärä”. Litterointivaiheessa aineistosta anonymisoidaan mahdolliset tunnistetiedot, jos niitä on ilmennyt haastattelun aikana.

3.2. Aineiston järjestys ja eheys

Alkuperäiset äänitiedostot haastatteluista säilytetään erillään omassa kansiossaan. Litteroidut haastattelut tallennetaan tekstitiedostoina omaan kansioonsa. Litteroiduista tekstitiedostoista luodut versiot analyysia varten säilytetään omassa kansiossaan. Aineistot nimetään ilman tunnistetietoja päivämäärien mukaan, jolloin järjestys aineistohallinnassa säilyy.

4. Tallentaminen ja tietoturva opinnäytetyöprosessin aikana

Aineistot tallennetaan salasanasuojatulle tietokoneelle salattuna tiedostona, johon vain opiskelijalla on käyttöoikeus. Aineistot varmuuskopioidaan Laurean OneDrivelle, johon käyttöoikeus on vain opiskelijalla. Haastattelut toteutetaan Laurean Teams -ohjelman kautta, jolloin haastatteluista syntynyt ääninauha on väliaikaisesti tallennettuna Laurean Teams -ohjelmaan ennen siirtoa tietokoneelle ja OneDriveen.

5. Aineisto opinnäytetyön valmistuttua: tuhoaminen, säilyttäminen tai mahdollinen jatkokäyttö ja avaaminen

Opinnäytetyössä syntynyt aineisto säilytetään kuusi kuukautta opinnäytetyön valmistumisen jälkeen, jonka jälkeen aineisto tuhotaan.

6. Tehtävät ja vastuut

Opiskelija Sonja Lairila vastaa aineiston keräämisestä, tallentamisesta, varmuuskopioinnista ja tuhoamisesta.